

RAPORT
privind rezultatele economico-financiare
și activitatea Î.S. „MoldATSA”
pentru anul 2018

Chișinău – 2019

CUPRINS

I.	GENERALITĂȚI	4
II.	SINTEZA INDICATORILOR - GENERATORI DE VENITURI	4
III.	SINTEZA VENITURILOR DIN NAVIGAȚIA AERIANĂ	8
IV.	SINTEZA REZULTATELOR ACTIVITĂȚII	14
V.	MANAGEMENTUL RESURSELOR UMANE	15
VI.	EXECUTAREA PLANULUI DE INVESTIȚII ȘI ACHIZIȚII	20
VII.	ACTIVITATEA OPERAȚIONALĂ	23
	<i>7.1. DIRECȚIA DESERVIREA TRAFICULUI AERIAN</i>	<i>23</i>
	<i>7.2. SERVICIUL INFORMARE AERONAUTICĂ</i>	<i>24</i>
	<i>7.3. SERVICIUL METEOROLOGIC AERONAUTIC</i>	<i>28</i>
	<i>7.4. DIRECȚIA TEHNICĂ</i>	<i>29</i>
	<i>7.5. DIRECȚIA MANAGEMENT SIGURANȚĂ și CALITATE</i>	<i>33</i>
VIII.	ALTE ACTIVITĂȚI	37
	ABREVIERI	40

Administrare:

Consiliul de administrație este organul colegial de administrare al întreprinderii, care reprezintă interesele statului și își desfășoară activitatea în conformitate cu legislația în vigoare. Componența consiliului de administrație este aprobată de către Fondator – Agenția Proprietății Publice și include 7 membri, reprezentanți ai Agenției Proprietății Publice – 3 pers., Ministerul Economiei și Infrastructurii – 2 pers., Ministerul Finanțelor – 2 pers.

Pe perioada anului 2018 Consiliul de administrație a fost reprezentat în următoarea componență:

Usafii Anatol	- președinte
Cebotarean Dorina	- membru
Chistol Eugeniu	- membru
Vrabii Natalia	- membru(până la 06.06.2018)
Boț Eugeniu	- membru(până la 06.06.2018)
Popovici Ala	- membru(până la 02.03.2018)
Izbaș Nina	- membru (de la 31.03.2018)
Pricop Viorica	- membru (de la 30.06.2018)
Voronin Angela	- membru (de la 30.06.2018)
Toporov Roman	- membru

Pe parcursul anului 2018 activitatea întreprinderii a fost administrată de către:

Veaceslav FRUNZE - administrator interimar

I. GENERALITĂȚI

În anul 2018 activitatea Î.S. "MoldATSA" s-a desfășurat în corespundere cu actele normative în domeniu, asigurarea realizării obiectivelor și furnizarea serviciilor de navigație aeriană în condiții de siguranță, calitate, eficiență, continuitate și durabilitate.

În perioada raportată toate zborurile au fost efectuate conform planurilor de zbor, fără întârzieri sau amînări, accidente sau incidente aeronautice produse ca rezultat al activității serviciilor și subdiviziunilor Î.S. „MoldATSA, la fel n-au fost înregistrate.

II. SINTEZA INDICATORILOR GENERATORI DE VENITURI

Tablelul 1. Sinteza indicatorilor generatori de venituri

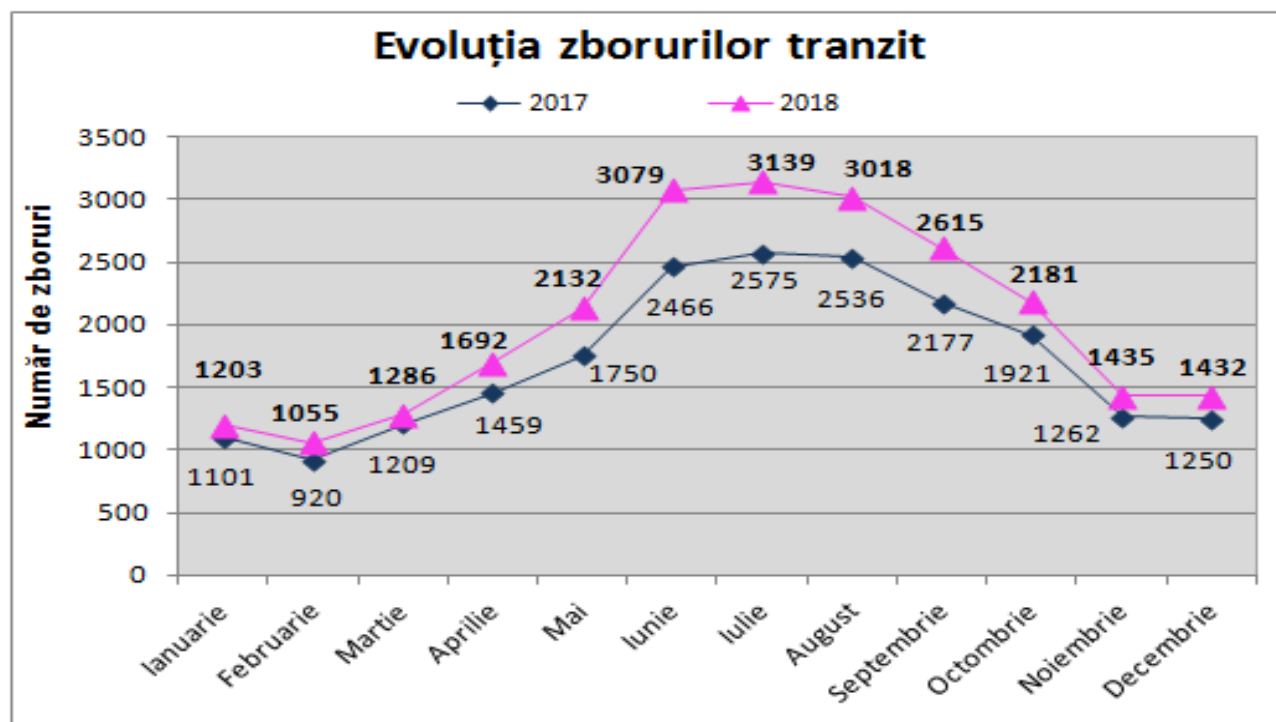
Indicatori	Unitatea de măsură	2017 efectiv		2018 PLAN	2018 Efectiv		Variație față de :			
			Pondere %		Efectiv	Pondere, %	anul precedent		plan	
							(+,-)	(%)	(+,-)	%
1. Numărul de aeronave (NA) deservite, facturabile, inclusiv:	NA	47701	100,0	48087	52503	100,0	4802	10,1	4416	9,2
NA tranzit	NA	20626	43,2	x	24267	46,2	3641	17,7	3445	16,5
2. Numărul de unități deservite "En-Route" (SU), facturabile, inclusiv:	SU	68850	100,0	70400	82804	100,0	13954	20,3	12404	17,6
Numărul de unități de servicii "En-Route" (SU) tranzit	SU	47239	68,6	x	59900	72,3	12661	26,8	11606	24,0
3. Tonajul total al aeronavelor, inclusiv:	tone	812253	100,0	865000	844414	100,0	32161	4,0	-20586	-2,4
- rezidenți a RM	tone	497839	61,3	x	504601	59,8	6762	1,4	x	x
- nerezidenți	tone	314414	38,7	x	339813	40,2	25399	8,1	x	x

Pe parcursul anului 2018 în spațiul aerian al Republicii Moldova au fost deservite 52503 aeronave, ce reprezintă o creștere de 10,1 % sau cu 4802 NA comparativ cu anul 2017. Traficul transit reprezintă 46,2 % din numărul total al aeronavelor deservite (24267), care a înregistrat o creștere de 17,7% sau cu 3445 nave aeriene în raport cu anul precedent, și o creștere de 16,5 % față de plan.

Servicii de navigație aeriană „en-route”

Volumul de trafic aerian realizat pe parcursul anului 2018, exprimat în unități de servicii (în continuare SU), de asemenea a înregistrat o creștere în raport cu anul precedent de 20,3 % sau cu 12404 SU, și constituie 82804 SU. La capitolul "SU-Tranzit", la fel se constată creșteri de 26,8% sau 11606 SU. Comparativ cu planul, atât la capitolul SU „total” precum și „transit”, prezintă rezultate pozitive, creșterea fiind de 17,6% sau 12404 SU și respectiv 24,0% sau 11606 SU.

Graficul 1. Evoluția lunară a zborurilor tranzit 2018/ 2017

Urmare analizei zborurilor tranzit reflectată în Graficul nr.1, pe parcursul anului 2018 se atestă o creștere a acestora față de aceeași perioadă a anului 2017 (17,7%/3641 zboruri). Această creștere este cauzată de efectuarea noilor direcții de zbor și majorarea numărului de zboruri de către unele companii aeriene precum:

- ✓ "WINDROSE AVIATION" (+797zb./158,1%);
- ✓ "SMALL PLANET" (+484zb./46,1%);
- ✓ "TURKISH AIRLINES" (+694zb./24,3%);
- ✓ "BELAVIA AIRLINES" (+645zb./19,3%);
- ✓ "ELLINAIR" (+271zb./21,1%);
- ✓ "SMARTLYNX ESTONIA" (+134zb./+30,9%);

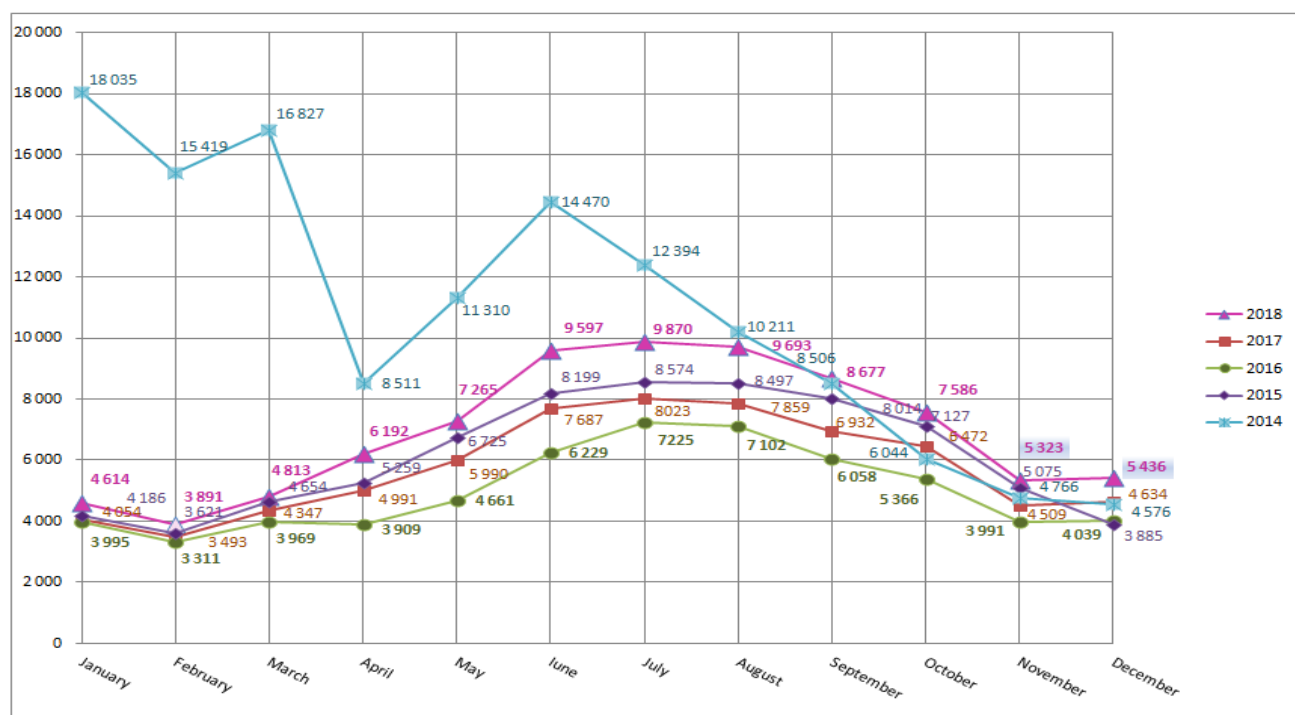
În Tabelul nr.2 ce urmează se prezintă evoluția lunară a unităților de servicii pe parcursul anului 2018 în raport cu 2017.

Tabelul 2. Evoluția lunară a Unităților de Servicii (SU) în raport cu efectivul anilor precedenți

Luna	2018	2017	2016	2018 / 2017	2018 / 2016
1 Ianuarie	4614	4054	3 995	13,8%	15,5%
2 Februarie	3891	3493	3 311	11,4%	17,5%
3 Martie	4813	4347	3 969	10,7%	21,3%
4 Aprilie	6192	4991	3 909	24,1%	58,4%
5 Mai	7265	5990	4 661	21,3%	55,9%
6 Iunie	9597	7687	6 229	24,8%	54,1%
7 Iulie	9869	8023	7 225	23,0%	36,6%
8 August	9693	7859	7 102	23,3%	36,5%
9 Septembrie	8677	6932	6 058	25,2%	43,2%
10 Octombrie	7586	6472	5 366	17,2%	41,4%
11 Noiembrie	5323	4509	3 991	18,0%	33,4%
12 Decembrie	5435	4634	4 039	17,3%	34,6%
Total*	82955	68990	59 855	20,2%	38,6%

*inclusiv unități de servicii exonerate (scutite de taxele de navigație aeriană)

Graficul 2. Evolutia lunara a Unităților de Servicii (SU) Totale

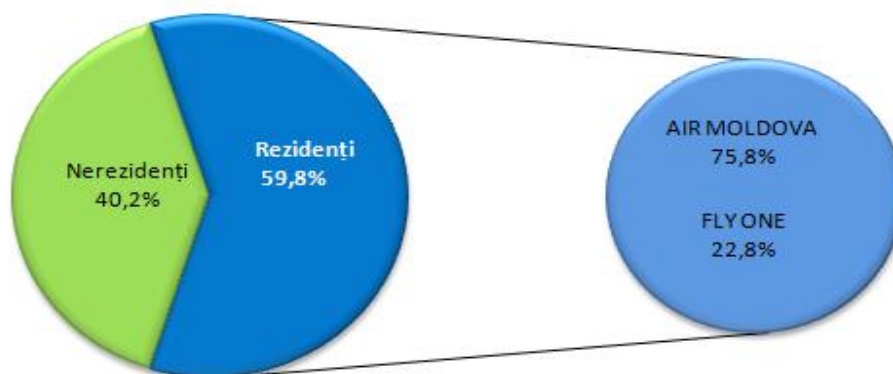
Servicii de navigație aeriană "TERMINAL"

• **Greutatea înregistrată pentru anul 2018**

➤ MTOW total facturat → 844414 tone ; +32161 tone/+4,0% (în raport cu 2017).
din care:

- ✓ **Companii aeriene rezidente**, 504601 tone, (+6762 tone/+1,4%);
Ponderele operatorilor aerieni rezidenți constituie 59,8% (din tonajul facturat înregistrat), aceasta datorându-se în mare parte companiilor aeriene "AIR MOLDOVA" și "FLY ONE".
Creșterea înregistrată de rezidenți (1,4%) este ne semnificativă în raport cu alte perioade.

Figura 1

Tabelul 3 Analiza tonajului de la zborurile efectuate de companiile aeriene rezidente

Tabelul 2

Denumirea companiei	Perioada		Variație	
	2017	2018	(+,-)	%
AIR MOLDOVA	352322	382587	(30265) ↑	(8,6) ↑
FLY ONE	137137	115061	(22076) ↓	(16,1) ↓
TANDEM AERO	5503	4845	(658) ↓	(12,0) ↓
AEROTRASCARGO	3277	3354	(77) ↑	(2,3) ↑
ALȚII	1129	645	(484) ↓	(42,9) ↓
TOTAL *	499368	506495	(7127) ↑	(1,4) ↑

* Inklusiv tonaj exonerat (tonajul zborurilor scutite de taxele de navigație aeriană)

* Inklusiv LUBM

Motivul scăderii tonajului la articolul "alții", este încetarea utilizării spațiului aerian al RM de către compania "CLASSICA AIR" (Nobil Air), începând cu luna martie anul 2017, motiv din care aceasta a fost clasată în acest articol (în I trimestru al anului 2017 a înregistrat 170,1 tone, precum și neutilizarea spațiului aerian al RM în anul 2018 de către compania aeriană "TERRA AVIA" (în I-ul semestru al anului 2017 aceasta înregistrează 154 tone).

✓ **Companii aeriene nerezidente**, 339813 tone, +25399 tone/+8,1%.

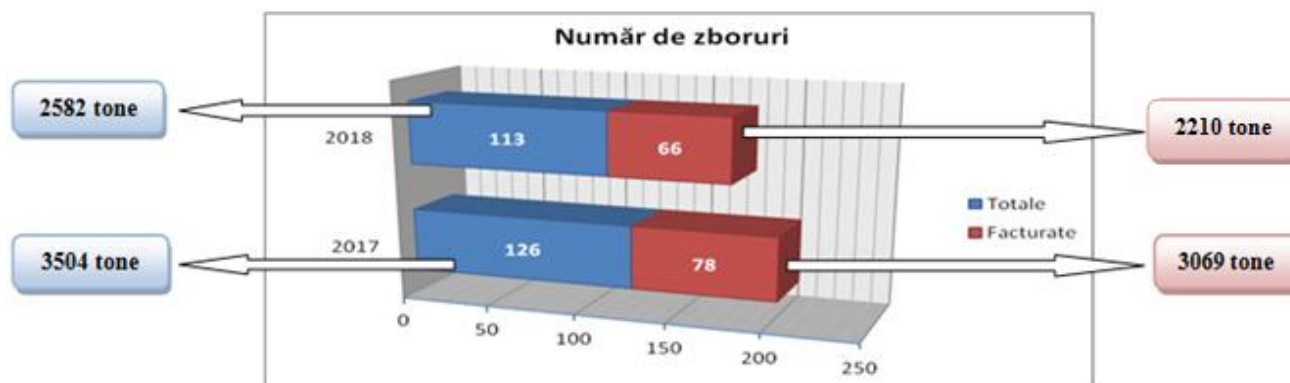
Diferența formată de 20586 tone/2,4%, dintre planificat și înregistrat la capitolul analizat, a fost determinată în mare parte de scăderea considerabilă a numărului de zboruri efectuate de către operatorul aerian "FLY ONE". În anul 2018, aceasta și-a redus din zboruri în raport cu anul 2017 cu 285zb/15,6%.

Evoluția zborurilor de pe aeroporturile: Bălți (LUBL) și Mărculești (LUBM)

În legătură cu suspendarea licenței de activitate a Aeroportului Internațional Bălți, începând cu septembrie 2015 și care continuă până în prezent, nu se mai efectuează zborurile din/pe Aeroportului Internațional Bălți.

• Aeroportul Internațional Mărculești (LUBM)

Figura 2

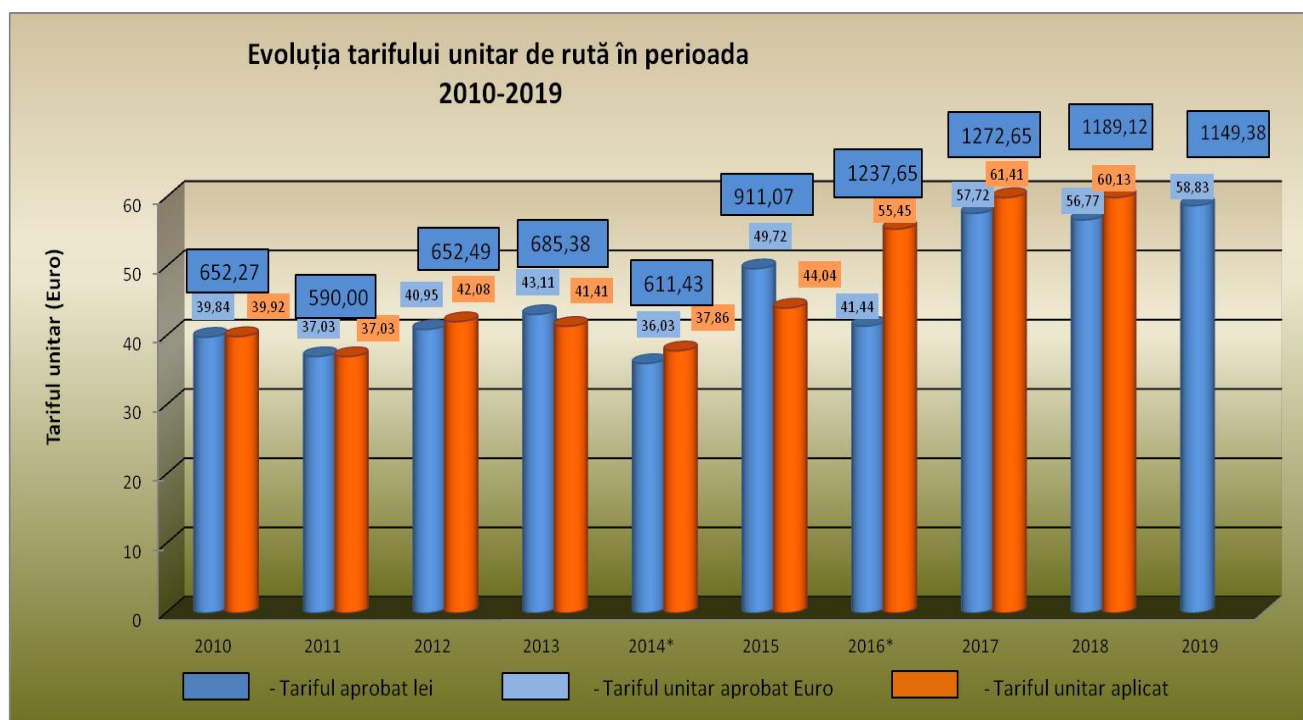
Pe parcursul anului 2018, din Aeroportul Internațional Mărculești (LUBM) s-au efectuat 113 zboruri, cu 13 zboruri mai puține față de anul 2017, dintre care 66 zboruri facturabile. Totodată, atât la capitolul tonaj total cât și facturat, se înregistrează scăderi de 26,3%/922 tone și respectiv 28,0%/859 tone.

III. SINTEZA VENITURILOR DE NAVIGATIE AERIANA

Tarifele pentru serviciile de navigație aeriană se stabilesc în conformitate cu prevederile reglementărilor naționale „Metodologia privind baza de calcul și aprobare a taxelor pentru serviciile aeroportuare și de navigație aeriană”(HG nr.476 din 20.04.2016) și reglementărilor internaționale ICAO și Eurocontrol și asigură recuperarea completă a cheltuielilor legate de furnizarea acestor servicii. Furnizorul serviciilor de navigație aeriană, Î.S. „MoldATSA”, asigură anual consultarea utilizatorilor serviciilor de navigație aeriană, informația cu privire costurile totale și calcularea tarifelor unitare fiind plasată pe site-ul întreprinderii pentru consultarea utilizatorilor, precum și consultarea prin intermediul reprezentanților utilizatorilor, care se petrece în cadrul ședințelor Comitetului Lărgit pentru tarifele de rută Eurocontrol.

Informațiile detaliate cu privire la costuri, componența și evoluția lor, investițiile preconizate, prognozele indicatorilor sunt prezentate spre examinare de două ori pe an, preliminar în luna iunie și final în luna noiembrie, conform tabelor de raportare.

Diagrama 1

*Începând cu 01 august 2014, tariful unitar de rută a constituit 40,92 EURO/694,47 LEI;

*Începând cu 01 aprilie 2016, tariful unitar de rută a constituit 59,92 EURO/1316,85 LEI.

Tarifele unitare efectiv aplicate în perioada 2010-2019 au fost/sunt ajustate lunar în funcție de variația cursului REUTERS leu/euro mediu lunar de închidere al lunii precedente față de cursul de referință folosit la calculul tarifului unitar aprobat (pt.2010-16.3741; pt.2011-15.9314; pt.2012-15.9345; pt.2013-15.8975; pt.2014-16.9714; pt.2015-18.3250; pt.2016-21.9768; pt.2017-22.0482; pt.2018-20.9452; pt.2019-19.5380).

Tariful pentru serviciile de navigație aeriană terminal este stabilit în Euro, și pe parcursul anilor 2012-2015 a fost stabilit în mărime de 5,24 EUR/tona (MTOW); începând cu anul 2016 este stabilit în mărime de 5,65 EUR/tona.

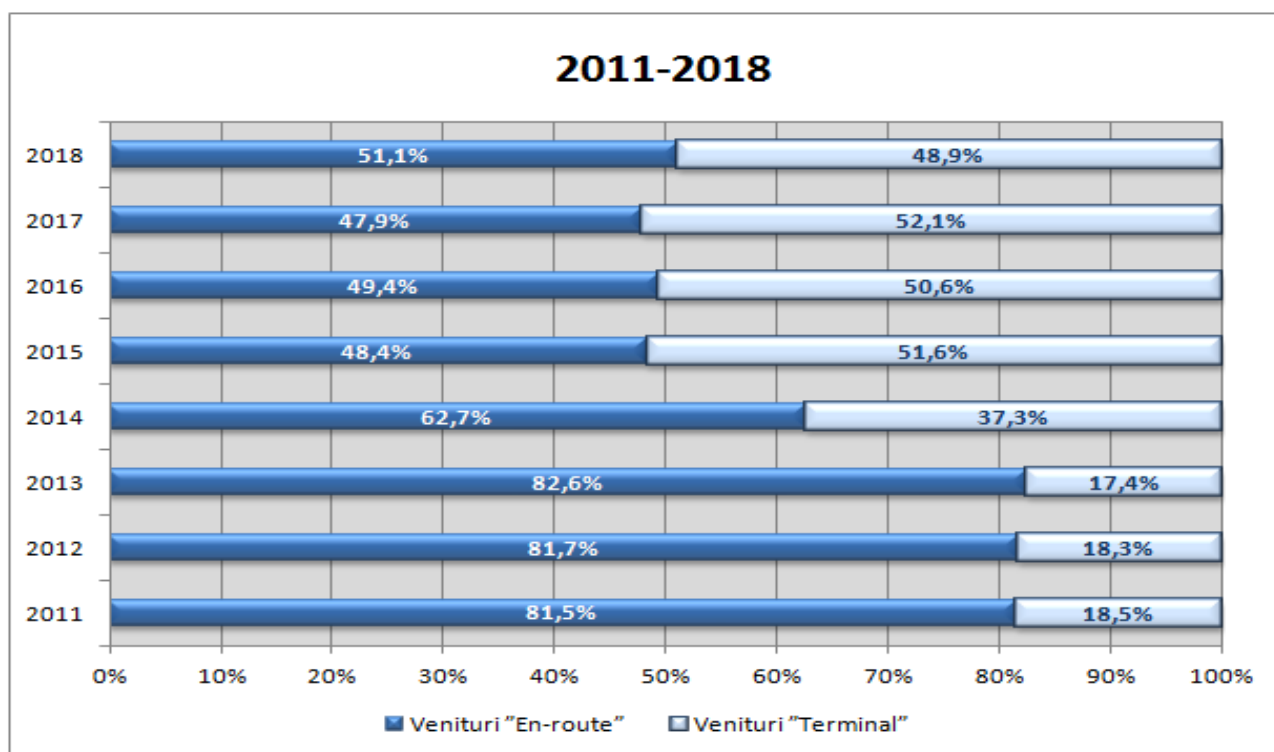
Pentru anul 2018, venitul înregistrat de la prestarea serviciilor de navigație aeriană constituie 192906 mii lei, ce depășește cu 9817 mii lei venitul înregistrat în aceeași perioadă a anului 2017 (183089 mii lei), atestându-se o creștere de 5,4%, și o creștere de 3,7 % față de anul 2017 (186004).

Venitul obținut de la serviciile de navigație aeriană de rută (98554 mii lei) a înregistrat o creștere de 12,3 %/108238 mii lei comparativ cu perioada de referință a anului precedent și cu 17,7%/14840 mii lei a depășit venitul planificat. În rezultatul variației cursului de referință dintre euro și moneda națională, tariful terminal fiind stabilit în Euro, venitul de la prestarea serviciilor terminal a înregistrat o scădere de 1,1 % comparativ cu anul 2017, constituind 94352 mii lei

Anul 2018, este primul în care sunt prezente semne de schimbare a structurii veniturilor de după evenimentele legate de situația geopolitică din regiune începând cu anul 2014. Pe parcursul anului se atestă o creștere a ponderii veniturilor "En-route" în raport cu cele "Terminale" ("En-route" - 51,1%; "Terminal" – 48,9%).

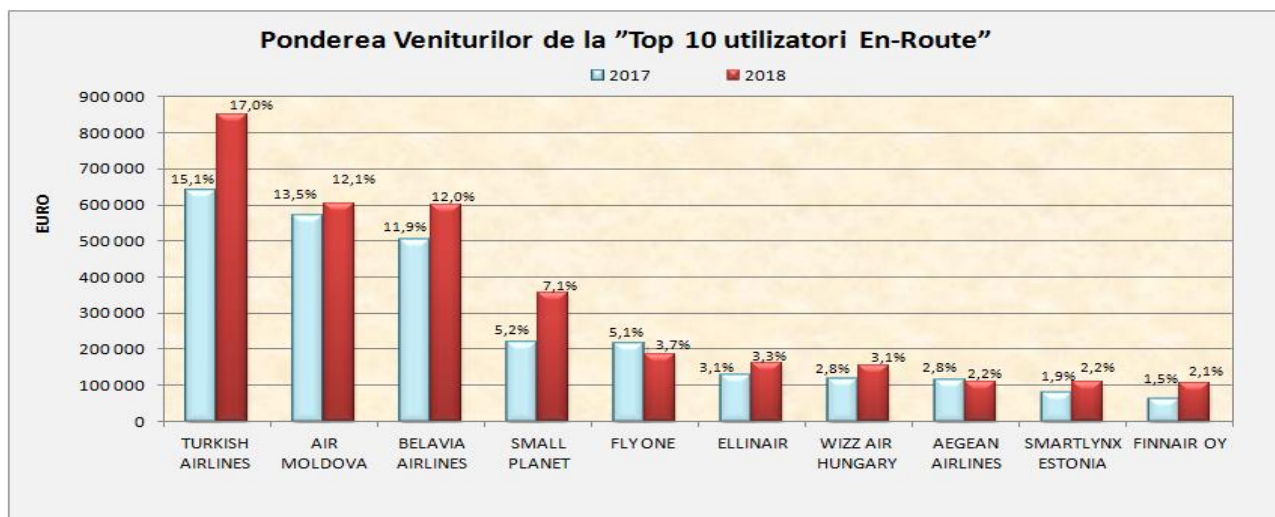
În Diagrama nr.2 de mai jos, pot fi observate modificările produse în structura veniturilor în perioada anilor 2011- 2018.

Diagrama 2 Ponderea veniturilor din totalul veniturilor "En-route" și "Terminal"(LEI)

În diagrama nr.3 se prezintă top 10 utilizatori "en-route" după ponderea veniturilor obținute.

Diagrama 3

Sursa: Doc.EUROCONTROL – FACTLU, YBI.

Urmare analizei efectuate la capitolul "Venituri înregistrate din prestarea serviciilor En-Route,, , putem constata o stabilitate și totodată o creștere în raport cu anul 2017 de 18,1% / 763986 EURO, ținând cont de faptul că opt companii aeriene prezente în Top-ul anului 2017 sunt prezente și în Top-ul anului 2018, continuând a utiliza spațiul aerian al RM, ba mai mult, fiind în creștere considerabilă veniturile înregistrate de la 6 dintre acestea.

Cei 10 utilizatori de bază "En-route" pe parcursul anului 2018, la capitolul "Ponderea veniturilor", se clasează astfel:

"TURKISH AIRLINES" – ocupă locul I, poziție similară anilor precedenți. Ponderea din veniturile de rută ale acesteia în anul precedent constituia 15,1%, iar în anul 2018 reprezintă 17%. De menționat faptul că, veniturile în anul 2018 au crescut față de anul 2017 (33,4%/212478 EURO). Venitul total înregistrat de la compania "TURKISH AIRLINES" în anul 2018 constituie 849038 EURO.

La creșterea venitului, în anul 2018 față de anul 2017 a contribuit majorarea numărului de zboruri tranzit (694 zboruri/24,3%), având ca țintă peste 22 destinații ce intersectează spațiul aerian al RM în anul 2017, iar în anul următor mai adăugându-se încă 7 (doar 3 dintre ele fiind intens folosite și anume către: Lituania, Letonia, Estonia.

Compania "TURKISH AIRWAYS" utilizează 5 aeroporturi din Turcia pentru efectuarea curselor, iar destinațiile cele mai utilizate în ambele perioade fiind: Rusia (3 aeroporturi), SUA (8 aeroporturi), Canada (2 aeroporturi), Belarusia, Ucraina, Lituania, Letonia, Suedia, Norvegia, Finlanda, Estonia și Moldova.

- **"AIR MOLDOVA"**- se clasează pe poziția a II-a cu o pondere în anul 2018 de 12,1% și un venit de 602261 EURO. Ponderea acestuia în aceeași perioadă a anului precedent era de 13,5% din veniturile de rută. Creșterea înregistrată reprezintă 5,9%/33610EURO.

Dacă în anul 2017 compania dată a avut peste 40 de destinații cu decolarea din aeroportul Internațional Chișinău (Rusia – 4 aeroporturi; Italia – 7 aeroporturi; Spania - 3 aeroporturi; Franța – 2 aeroporturi, Grecia – 4 aeroporturi; Anglia, Irlanda, Belgia, etc.), atunci în 2018 la acestea se mai adaugă încă 10 noi destinații. Cele mai utilizate din cele noi apărute, sunt efectuate către:

- Aeroportul "Кольцово", orașul Ekaterinburg - Rusia;
- Aeroportul "Heraklion", Insula Creta - Grecia;
- Aeroportul "Ben-Gurion", Tel Aviv - Israel;
- Aeroportul Dalaman - Turcia.

- **"BELAVIA AIRLINES"** – companie belorusă, ce se situează pe locul următor, cu o pondere în 2018 de 12,0%. Ponderea acesteia în aceeași perioadă a anului precedent era de 11,9% din veniturile de rută. Veniturile înregistrate în 2018 sunt de 600635 EURO, ceea ce reprezintă o creștere față de 2017 (9,8%/99285 EURO).

În anul 2017, operatorul dat utilizează 5 aeroporturi din Belarusia ca puncte de decolare, cu peste 14 destinații, cu tranzitarea spațiului aerian al RM. Cele mai importante destinații fiind : Turcia (4 aeroporturi – în anul 2017 și 5 în 2018), Bulgaria (2 aeroporturi), Egipt (2 aeroporturi), Cipru, Israel, Liban, etc. În următoarea perioadă analizată, anul 2018, se atestă utilizarea unui aeroport suplimentar.

În anul 2018, compania aeriană "BELAVIA AIRLINES" ajunge să efectueze curse către Turcia, Bulgaria și Egipt de pe 6 aeroporturi din Belarusia, astfel majorându-se numărul de zboruri către aceste destinații.

- **"SMALL PLANET (EY)"**- companie aeriană lituaniană ce ocupă locul IV în topul analizat, cu o pondere de 7,1 % în anul 2018 și un venit de 355000 EURO. Creșterea în raport cu

aceeași perioadă anului precedent este semnificativă (60,8%/134198 EURO). Aceasta a fost cauzată de 2 factori:

-Majorarea numărului de zboruri (484 zb./46,1%);

-Utilizarea mai multor aeronave cu greutatea mai mare decât cea folosită în perioada anterioară.

Dacă în anul 2017 destinațiile utilizate de acest operator au fost : Egipt (2 aeroporturi), Bulgaria (2 aeroporturi), Turcia (5 aeroporturi), Cipru și Liban, atunci în anul 2018 se mai adauga 2 aeroporturi în Turcia, 2 în Grecia și unul suplimentar în Bulgaria.

- **"FLY ONE"** - utilizator ce se menține în topul utilizatorilor de rută, ponderea acestuia fiind: 2017 – 5,1%, 2018 – 3,7%. Veniturile de rută înregistrate de la acest utilizator sunt în scădere (13,5% /29072 EURO) și pe parcursul anului 2018 constituie 186190 EURO. Această scădere a fost cauzată atât de reducerea numărului de zboruri cât și de utilizarea aeronavelor mai ușoare la efectuarea curselor în anul 2018.

Compania aeriană rezidentă "FLY ONE", în anul 2017 a avut peste 25 de aeroporturi ca puncte de destinație (Rusia – 4 aerop., Italia – 5 aerop., România – 3 aerop., Turcia – 3 aerop., Ucraina, Estonia, Anglia, Spania, Franța, Grecia, Ungaria, Slovenia și Portugalia), însă în 2018 pe 9 din aceste aeroporturi nu a mai aterizat, iar din 5 noi destinații apărute în anul 2018 (India – luna martie; Bulgaria, Letonia și Spania – luna aprilie; Turcia – luna mai), este folosită regulat una singură - către Turcia, celelalte efectuând doar câteva zboruri.

- **"ELLINAIR"** – companie aeriană greacă, ce prezintă creștere la înregistrarea veniturilor de rută (25,0%/32513 EURO). Creșterea apare urmare măririi numărului de zboruri: (271zb./21,1%). Venitul înregistrat în anul 2018 reprezintă 162338 EURO. Ponderea în ambele perioade analizate fiind: 2018 – 3,3%, 2017 – 3,1%.

Utilizatorul aerian "ELLINAIR", efectuează curse în anul 2017 de pe 5 aeroporturi din Grecia, iar în perioada imediat următoare la acestea se mai adaugă 2 aeroporturi. Cursele efectuate în anul 2017 au avut ca puncte de destinație 12 aeroporturi din Rusia și 2 din Ucraina.

În anul 2017 era efectuată cursa către aeroportul din Sheremetyevo – Rusia doar de pe 3 aeroporturi din Grecia, însă în anul 2018 se mai adaugă încă 4 în acest scop.

- **"WIZZ AIR HUNGARY"**- utilizator ungar, ce ocupă locul VII în acest top, în anul 2018 prezentând o creștere (30,0%/35655 EURO) și un venit de 154629 EURO. Ponderea fiind în anul 2018 – 3,1%, iar în 2017 – 2,8 %.

Cu toate că numărul zborurilor a scăzut în raport cu anului 2017 (-11 zboruri), majorarea venitului a fost determinată de utilizarea unei aeronave suplimentare de tip A321.

Luând în considerare că compania dată este de tip "low-cost", aceasta efectuează zboruri de pe aeroporturile mai multor state, astfel utilizând spațiul aerian al RM și anume: Israel, Cipru, Georgia și Chișinău. De pe aeroportul Internațional Chișinău, aceasta are ca destinații în ambele perioade analizate: 4 aeroporturi din Italia, 2 aeroporturi din Germania, Grecia, Spania, Israel ș.a.

Destinațiile noi apărute în anul 2018, au fost utilizate foarte puțin (segmentat: de la 1 la 3 luni). Unica din cele noi care a fost folosită mai intens pe o perioadă mai lungă, s-a efectuat din Georgia și Israel către Lituania.

- **"AEGEAN AIRLINES"**- una din cele mai mari companii aeriene grecești, care ocupă poziția a opta în topul dat, cu o pondere de 2,2% în anul 2018 - mai mică fiind ca cea din 2017 (2,8%), și o micșorare a veniturilor în raport cu anul 2017 (6,4%/7429 EURO). Veniturile de rută înregistrate în anul 2018 constituie 109047 EURO.

În anul 2017, compania dată efectuează curse regulate de pe 6 aeroporturi din Grecia, având ca destinație Rusia (2 aeroporturi) și Ucraina. Pe parcursul anului 2018, nu se observă nici o destinație nouă, însă se constată că de pe 2 aeroporturi din Grecia nu se mai efectuează curse către aeroportul Domodedovo din Rusia (de pe celelalte aceasta ramâne a fi folosită).

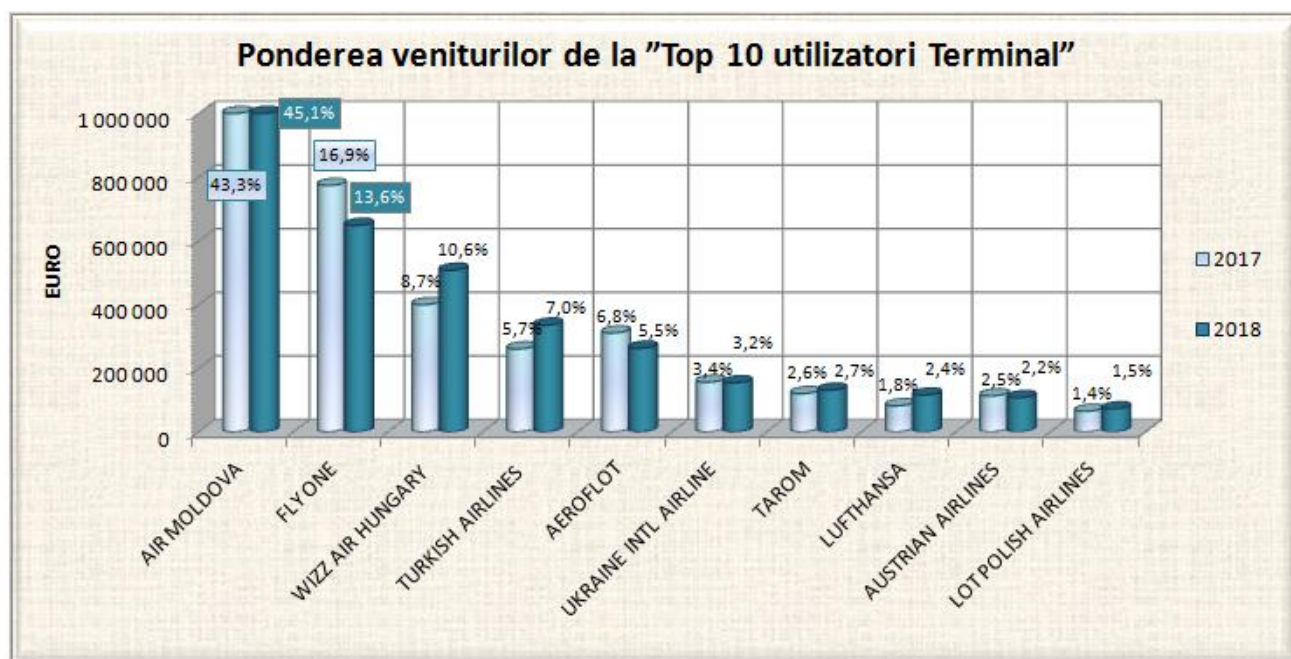
- **"SMARTLYNX ESTONIA"** – companie aeriană din Estonia, a cărei pondere în veniturile "en-route" este după cum urmează: 2017-1,9%, 2018-2,2%. Se atestă o creștere a veniturilor de la aceasta în raport cu 2017 (36,2%/28711 EURO). Majorarea veniturilor este rezultatul creșterii numărului de zboruri de la 434 zboruri pe parcursul anului 2017 la 568 zboruri în 2018, ceea ce reprezintă +134zb./+30,1%. Veniturile "en-route" acumulate în 2018 fiind de 108101 EURO.

Cursele efectuate în anul 2017, se repetă și în anul 2018, având următoarele destinații: Egypt, Bulgaria, Cipru, Grecia, Turcia. Totodată, în luna iulie 2018, compania menționată utilizează suplimentar, ca punct de decolare Aeroportul Internațional Riga – Latvia, având ca destinații: Bulgaria, Israel, Grecia.

- **"FINNAIR OY"**- companie aeriană de stat finlandeză, ce ocupă ultima poziție în acest top. Venitul înregistrat de la aceasta în anul 2018 este de 105766 EURO, iar ponderea constituie 2,1%. Creșterea venitului fiind esențială (67,7%/42692 EURO), ceea ce a decurs din majorarea numărului de zboruri (201zb./70,5%).

Transportatorul dat efectuează curse de pe 2 aeroporturi din Finlanda cu destinațiile: Turcia (3 aerop.), Israel (2 aerop.) Cipru și Grecia. Începând cu luna mai 2018, acesta începe a opera curse și către Liban, iar în luna iulie (pentru o singură lună) a avut ca punct de aterizare aeroportul Varna-Bulgaria.

În diagrama nr.4 se prezintă top 10 utilizatori "Terminal" după ponderea veniturilor obținute.
Diagrama 4

Potrivit datelor de mai sus (*Diagrama nr.3*), la capitolul "Venituri totale terminale în EURO" se înregistrează o creștere de 3,8%, sau aproximativ 175325 EURO. Nu același lucru este și la capitolul "Venituri totale terminale în LEI", aici se constată o scădere de 1,05% sau aproximativ 1005366 LEI. Această micșorare este cauzată de diferența de curs valutar dintre perioadele analizate.

În acest clasament se evidențiază 10 utilizatori, considerați de bază, reieșind din înregistrările constatate de întreprindere la capitolul "Venituri Terminale", după cum urmează:

- **"AIR MOLDOVA"** – se află pe prima poziție ca și în perioadele anterioare, înregistrând creșteri (8,1%/161842 EURO), iar cota procentuală din veniturile total acumulate din prestarea serviciilor la "Terminal" în anul 2018 constituind 45,1%, cea din 2017 fiind de 43,3%. Venitul acumulat de la aceasta în 2018 reprezintă 2150085 EURO.
- **"FLY ONE"**- se poziționează pe locul II în acest clasament, cu o cotă procentuală în anul 2018 de 13,6% și un venit înregistrat la acest capitol de 648362 EURO. În raport cu 2017 se înregistrează o scădere (16,2%/125616 EURO). Aceasta a fost cauzată de reducerea numărului de zboruri. Totodată, aeronavele utilizate în anul 2018 sunt mult mai ușoare decât cele antrenate în anul precedent.
- **"WIZZ AIR HUNGARY"**– se situează pe următorul loc în topul analizat, veniturile înregistrate de la această companie reprezintă o creștere față de anul precedent (27,1%/108104 EURO). Creșterea este determinată de majorarea numărului de decolări. Cota procentuală fiind și ea în creștere în raport cu cea din anul precedent (2017 – 8,7%, 2018 – 10,6%). Venitul la terminal în anul 2018 constituie 507480 EURO.
- **"TURKISH AIRLINES"**— companie ce se menține în topul analizat, cu o pondere de 5,7% în 2017 și 7,0% în 2018. Își mărește numărul decolărilor/aterizărilor din/pe Aeroportul Internațional Chișinău în raport cu anul precedent, ceea ce a dus la o majorare a veniturilor (28,6%/74460 EURO). Venitul înregistrat în 2018 este de 334884 EURO.
- **"AEROFLOT"**– se clasează pe poziția a cincea, ponderea căreia constituie 5,5% în venitul total din prestarea serviciilor "Terminal" în anul curent, în anul 2017 aceasta era de 6,8 %. Venitul fiind în scădere (15,5%/48020 EURO) și constituie 262561 EURO.
- **"UKRAINE INTL AIRLINE"**- prezintă o slabă scădere a veniturilor în mărime de 1,2%/1835 EURO. Ponderea acesteea fiind de 3,4% în 2017 și 3,2% în 2018. Venitul la "Terminal" de la aceasta în anul 2018 constituie 154113 EURO.
- **"TAROM"**- utilizator de la care înregistrăm o creștere (21,5%/10481 EURO). Venitul în 2018 constituind 130536 EURO. Ponderea fiind aproximativă în ambele perioade (2017- 2,6%; 2018 - 2,7%).
- **"LUFTHANSA"**- veniturile înregistrate de la acest utilizator în 2018 sunt în creștere în raport cu anul 2017 (41,4%/33792 EURO), constituind 80574 EURO. Ponderea utilizatorului dat este de 1,8 % în anul 2017 și 2,4 % în anul 2018.
- **"AUSTRIAN AIRLINES"** - Veniturile în 2018 înregistrează o slabă scădere (5,3%/5939EURO) și constituie 107018 EURO. *Motivul micșorării veniturilor înregistrate de la compania aeriană "AUSTRIAN AIRLINES" îl constituie reducerea numărului de aeronave, iar cele utilizate fiind mai ușoare.* Cota procentuală deținută în veniturile "Terminal" constituie 2,2% în 2018 și 2,5% în anul 2017.
- **"LOT POLISH AIRLINES"** – companie ce ocupă ultima poziție în acest top. Ponderea fiind stabilă-în creștere (2017-1,4% și 2018-1,5%). Venitul în raport cu anul 2017 este în creștere (12,7%/8158 EURO), iar total înregistrat în 2018 este de 72603 EURO.

IV. SINTEZA REZULTATELOR ECONOMICO-FINANCIARE

Tabelul 4. Executarea devizului de venituri și cheltuieli (bugetului) pentru anul 2018

Nr. d/o	Denumirea indicatorilor	2017		2018			Variații			
		efectiv	ponde rea cheltu ielilor	plan anual ajustat	ponde rea cheltu ielilor	efectiv	2018/2017 efectiv		2018 efectiv/plan	
		mii lei	%	mii lei	%	mii lei	%	(+/-) mii lei	%	(+/-) mii lei
A.	Venitul din prestarea serviciilor, total inclusiv:	185573		187004		194475	4,8	8902	4,0	7471
1.	Venitul din prestarea (furnizarea) serviciilor de navigație aeriană, din care:	183089		186004		192906	5,4	9817	3,7	6902
	en-route	87731		83714		98554	12,3	10823	17,7	14840
	terminal	95358		102290		94352	-1,1	-1006	-7,8	-7938
2.	Alte venituri	2484		1000		1569	-36,8	-915	56,9	659
B.	Cheltuieli totale	170747	100	186004	100	187316	9,7	16570	0,7	1312
1.	Cheltuieli (costuri) de personal	95237	56	106432	57	109449	14,9	14212	2,8	3017
2.	Amortizarea mijloacelor fixe	22794	13	23810	13	22030	-3,4	-764	-7,5	-1780
3.	Cheltuieli (costuri) operaționale	52716	31	53334	29	55837	5,9	3122	4,7	2503
3.1.	Cheltuieli (costuri) materiale, total	3606	2	4430	2	3845	6,6	239	-13,2	-585
3.2.	Cheltuieli aferente serviciilor prestate de terți, total	6485	4	10375	6	7291	12,4	806	-29,7	-3084
3.3.	Alte cheltuieli operaționale, total	42625	25	38529	21	44701	4,9	2076	16,0	6172

Venitul total înregistrat de către întreprindere în anul 2018 constituie **194475 mii lei**, înregistrând o creștere de 4,8 % sau cu 8902 mii lei mai mult comparativ cu aceeași perioadă a anului 2017 (185573 mii lei) și o depășire a venitului planificat de 4,0 % sau 7471 mii lei.

Pentru anul 2018, venitul înregistrat de la prestarea serviciilor de navigație aeriană constituie 192906 mii lei, ce depășește cu 9817 mii lei venitul înregistrat în aceeași perioadă a anului 2017 (183089 mii lei), atestându-se o creștere de 5,4%, și o depășire de 3,7 % față de plan(186004).

Venitul obținut de la serviciile de navigație aeriană de rută (98554 mii lei) a înregistrat o creștere de 12,3 % sau 10823 mii lei comparativ cu perioada de referință a anului precedent și cu 17,7% sau 14840 mii lei în depășire față de plan.

Cu toate că, la capitolul servicii terminal se atestă creștere a tonajului de 4,0 %, datorită influenței variației cursului de referință dintre Euro și moneda națională, tariful terminal fiind stabilit în Euro, venitul de la prestarea serviciilor terminal a înregistrat o scădere de 1,1 % sau cu 1006 mii

lei mai puțin compartiv cu anul trecut (102290 mii lei) și constituie 94352 mii lei. Cursul mediu pentru anul 2017 constituia 20,7977 MDL pentru 1 EURO, iar pentru anul 2018 – 19,8971 MDL pentru 1 EURO.

Cheltuielile înregistrate de către întreprindere în anul 2018 constituie 187316 mii lei, înregistrând o creștere față de anulu 2017 de 14211 mii lei sau 14,9 %, cu o depășire a bugetului de 0,7 % sau 1312 mii lei ca rezultat al constituirii provizioanelor pentru plata indemnizațiilor de concediu și creanțele Eurocontrol.

Cheltuielile de personal constituie 109448 mii lei, ce reprezintă 58 % din totalul cheltuielilor. **Retribuirea muncii** constituie 85448 mii lei, fiind în creștere în raport cu anul precedent cu 16,3 % sau 11955 mii lei, ca urmare a stabilirii cuantumului minim garantat al salariului în sectorul real de 2610 lei (HG nr. 396 din 25.04.2018) aplicat din mai 2018.

În perioada raportată, numărul mediu scriptic al peronalului constituie 257 oameni, inclusiv – 253 personal implicat în activitatea de bază. Salariul mediu pe întreprindere pentru anul 2018 constituie **29 586,02** lei.

Contribuțiile în fondul asigurărilor sociale de stat și primele de asigurare medicală obligatorii la fel au înregistrat o creștere de 10,4 % sau 2257 mii lei față de perioada de referință a anului precedent și constituie 24001 mii lei.

"Amortizarea (Uzura) mijloacelor fixe" – constituie 22030 mii lei.

"Cheltuielile operaționale" s-au realizat în sumă totală de 55837 mii lei, înregistrând o creștere de 5,9 % sau 3122 mii lei față de anul 2017, din care:

- ❖ **"Cheltuielile materiale"** constituie 3845 mii lei, cu o creștere de 6,6 % comparativ cu anul precedent.
- ❖ **"Cheltuielile aferente serviciilor prestate de terți"** - Cheltuielile realizate la acest articol constituie 7291 mii lei, înregistrând o creștere de 12,4 % sau 806 mii lei față de anul trecut.
- ❖ **"Alte cheltuieli operaționale"** s-au realizat în sumă de 44701 mii lei, ceia ce constată o creștere de 4,9 % sau cu 2076 mii lei mai mult comparativ cu anul 2017.

Profitul net înregistrat de către Î.S., "MoldATSA" pentru anul de gestiune 2018 constituie **2 461 mii lei**.

V. MANAGEMENTUL RESURSELOR UMANE

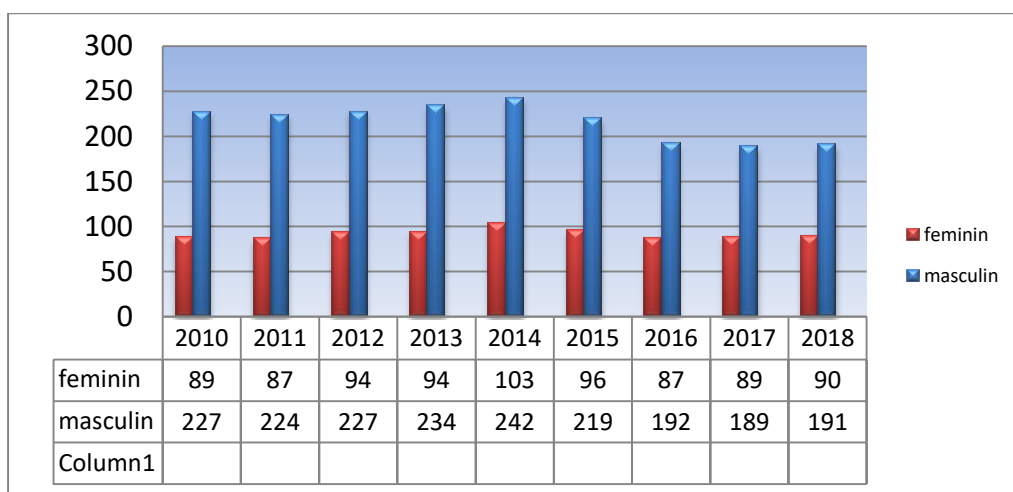
Numărul salariaților la **31.12.2018** cuprinde toți salariații angajați cu contracte individuale de muncă, pe durată determinată sau nedeterminată în total: **281 angajați**, dintre care 24 salariați se află în concediu pentru îngrijirea copilului.

Numărul mediu scriptic al angajaților întreprinderii în perioada raportată a constituit 257 oameni, inclusiv – 253 personal implicat în activitatea de bază. Salariul mediu pe întreprindere constituie **29 586,02** lei.

Tabelul 5. Clasificarea personalului în funcție de gradul de pregătire

	2015	2016	2017	2018
Superioare (ciclu I+II+III)	205	184	187	190
Profesionale tehnice postsecundare (colegiu)	53	46	45	45
Profesionale tehnice secundare (școala profesională)	37	32	31	31
Secundare (liceu)	19	16	14	14
Secundare (gimnaziale)	1	1	1	1
Total:	315	279	278	281

Diagrama 5. Numărul salariaților în funcție de sex

Tabel 6. Personalul MoldATSA pe grupe de vârstă

Total :	vârsta 20-30:	vârsta 31-40	vârsta 41-50	vârsta 51-60	vârsta >61
281	46	77	50	77	31
100 %	16,35%	27,4%	17,85%	27,4%	11%

Diagrama 6. Personalul operațional pe grupe de vârstă

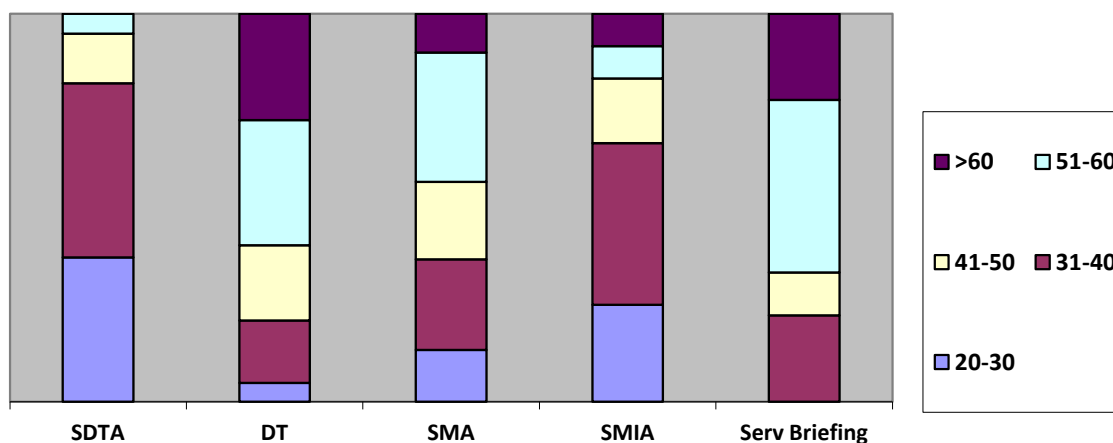
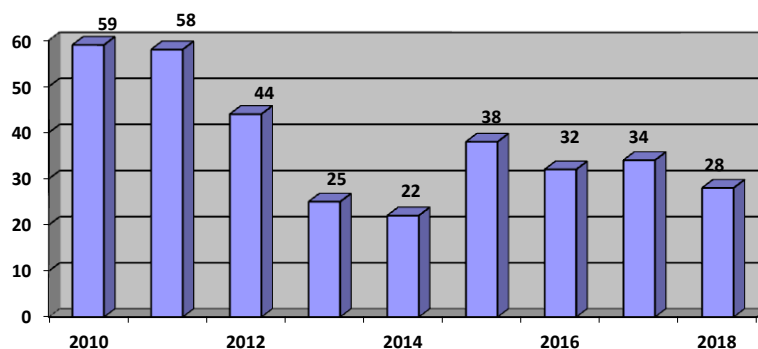

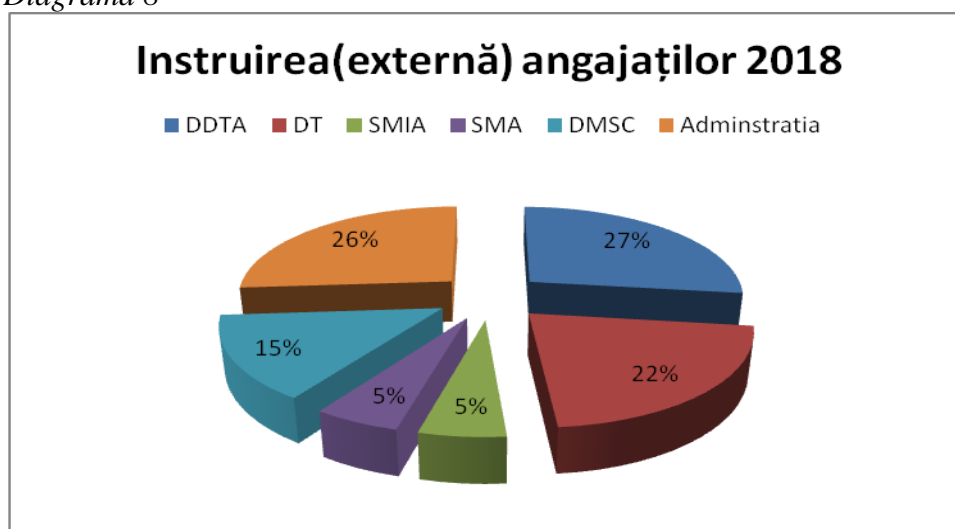
Diagrama 7 Numărul pensionarilor MoldATSA (la data de 31.03.2018 inclusiv cu CIM pe termen determinat): femei >57 (57,6) ani, bărbați > 62 (62,8) ani, astfel:

Formarea profesională și perfecționarea salariaților

În scopul asigurării întreprinderii cu personal calificat, creșterea continuă a performanțelor și profesionalismului personalului, conform planului de instruire aprobat pentru anul 2018, 111 de angajați au urmat cursuri de perfecționare și instruire externă.

Diagrama 8

✚ **Perfecționarea nivelului de competențe a personalului în domeniul ATS (DDTA):**

✓ instruirea externă CTA, au fost instruiți 30 persoane:

- 6 CTA au trecut cursul de instruire „Practical Instructional skills Referesher Course for OJTI”
- 5 CTA au trecut cursul de instruire „Assessors refresher course for OJTI”, dintre care 3 CTA au participat la ambele cursuri.
- 3 CTA au trecut cursul de instruire „Technical course MAATS_ Sim (MSim) (FAT)”.
- 3 CTA au trecut cursul de instruire „Sistemul de management al calității conform prevederilor standardului internațional ISO 9001:2015”.
- 1 CTA a trecut cursul de instruire „SMC standartul ISO 9001:2015. Curs de instruire pentru auditori”.
- 15 CTA au trecut cursul de instruire limba engleza in Marea Britanie.
- 2 CTA curs de instruire personal operational SIATM (SAT).
- instruirea internă a CTA:
 - pentru perioada primăvară-vară și toamnă-iarnă au fost pregătite și petrecute lecții teoretice;

- în cadrul instruirii de sezon (primăvară-vară) sau efectuat lecții practice la Simulator.

În vederea ridicării categoriilor de calificare s-a efectuat stagiarea a 10 CTA și 8- persoane li s-a ridicat gradul de calificare: unui CTA i s-a atribuit categoria 2 de calificare, 2 CTA categoria 1 și 5 CTA- li s-a atribuit calificarea de controlor superior trafic aerian TWR.

✚ Îmbunătățirea cunoștințelor și competențelor personalului din cadrul Direcției Tehnice:

✓ instruirea externă – 24 persoane:

„Introduction to Sensor Evaluations with SASS-C” - 1 pers.

„Technical course MAATS_ Sim (MSim)”- 3 pers.

„SMC standartul ISO 9001:2015. Curs de instruire pentru auditori”- 2 pers.

„Exploatarea și deservirea sistemelor automatizate de observații și măsurări meteorologice KRAMS-4”- 4 pers

„Instruire de securitate aeronautică”- 1 pers.

„Sistemul de management al calității conform prevederilor standardului internațional ISO 9001:2015”- 1 pers.

„Instruire/perfecționare în domeniul protecției civile”- 1 per.

„Normele de tehnică a securității și exploatare a instalațiilor electrice ale consumatorilor”-1 pers.

„curs de instruire personal operational SIATM” (SAT)– 3 pers.

7 pers. „Maintenance Training On T6, RSE2,E1RIC,T6,MARK11”

1 pers.- ATS Messaging

2 pers.- Normelor de tehnică a securității și exploatare a instalațiilor electrice ale consumatorilor”

1 pers. - Ground data Networks amând Applications in Aviations.

✓ instruirea internă:

-instruirea tehnică a personalului se efectuează lunar (nu mai puțin de 8 ore), conform Planului de instruire tehnică (anul de învățământ: septembrie-mai);

-instruirea tehnică a personalului privind desfășurarea activităților de întreținere tehnică și exploatare de sezon (primăvară-vară și toamnă-iarnă) a sistemelor și mijloacelor de telecomunicații aeronautice;

-evaluarea cunoștințelor teoretice și deprinderilor practice ale personalului subdiviziunilor DT (mai-iunie);

✚ Îmbunătățirea calității cunoștințelor și abilităților profesionale personalului DMSC:

✓ instruirea externă- 16 persoane:

„Instruire de securitate aeronautică” Avia Invest SRL -3 pers.

„Aviation Security Instructors Course”-1 pers.

„SMC standartul ISO 9001:2015. Curs de instruire pentru auditori”- 2 pers.

„Aplicarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal în cadrul raporturilor de muncă”- 1 pers.

„Instruire de securitate aeronautică”- 2 pers.

„Sistemul de management al calității conform prevederilor standardului internațional ISO 9001:2015”- 1 pers.

„SAF-INV”, IANS – 1 pers.

Introduction to safety assessment (SAF-SA1)- 2 pers

Audit Technique and practice- 1 pers
Securitatea si sanatatea in munca nivel 1- 2 pers
ISO 9001:2015 audit intern ISO 19011:2018- 1 pers
From AIS to AIM towards SWIM- 1 pers

✚ Îmbunătățirea cunoștințelor și competențelor personalului din cadrul SMIA:

✓ instruirea externă- 6 persoane:
Curs de instruire pe sistemele „ Delta”, „Omega”, „Accent”, „Panda” „Aran”, „Panda RNAV”- 3 pers.
„Sistemul de management al calității conform prevederilor standardului internațional ISO 9001:2015”- 2 pers.
„SMC standartul ISO 9001:2015. Curs de instruire pentru auditori”- 1 pers.
EAD Trening Courses- 1 pers
Data Provider Courses- 1pers

✚ Îmbunătățirea cunoștințelor și competențelor personalului din cadrul SMA:

✓ instruirea externă- 6 persoane:
„Exploatarea și deservirea sistemii automatizate de observații și măsurări meteorologice KRAMS-4”- 1 pers.
„SMC standartul ISO 9001:2015. Curs de instruire pentru conducători și auditori”- 2 pers.
„Meteorologia în aviație, prognozarea condițiilor meteorologice în aviație.Pregătirea experților pentru evaluarea competențelor personalului meteorologic aeronautic”- 2 pers.
Securitatea si sănătatea nivel I-1 pers

✚ Îmbunătățirea calității cunoștințelor și abilităților profesionale personalului Administrativ:

- 29 persoane:
„Particularitățile întocmirii situațiilor financiare, declarației cu privire la impozitul pe venit pentru anul 2017 și politica fiscală pentru anul 2018 ”-2 persoane;
„Declararea categoriilor persoanelor asigurate în Forma IPC18 și Forma DSA18:aspecte practice”- 1 pers.
”Legislația muncii.Cadrul legal și aplicarea practică”-1 pers.
„Sistemul de management al calității conform prevederilor standardului internațional ISO 9001:2015 ”- 6 pers.
„Tendințele actuale în activitatea Serviciului Vamal al RM. Simplificări pentru participanții la activitatea economică externă în sfera vamală”- 2 pers.
„Instruire de securitate aeronautică ”- 1 pers.
„SMC standartul ISO 9001:2015. Curs de instruire pentru auditori” – 4 pers.
„Aplicarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal în cadrul raporturilor de muncă”- 2 pers.
„Legal and Financial Issues for Navigation Service Providers” – 1 pers.
„Instruire „Intelect Center” SRL, cu tematica ”Legislația muncii.Cadrul legal și aplicarea practică”- 1 pers.
„ Managementul Riscului” – 1 pers.
„Instruirea inspectorilor controlului treziei”- 1 pers.
„Medicina Aeronautică”- 1 pers.
„Aplicarea legislației muncii prin prisma modificărilor recente ale Codului Muncii RM”- 2 pers.
„Analiza situațiilor financiare ale debitorilor: aprecierea veridicității, diagnosticul riscurilor, depistarea încălcărilor în activitatea economică”- 2 pers.

„Instruire in domeniul legislatiei muncii, datelor cu caracter personal” Business Prim SRL- 1 pers.

„Centrul de instruire in domeniul relatiilor de munca” – 1 pers.

„Responsabil exploatarea utilajului de gaz” Flacara Albastra – 1 pers.

Benchmarking and Best Practices for Air Navigation Service Providers-1 pers

EU Legislation for the Single European Sky-15 pers

Protectia datelor cu caracter personal-2 pers

”Elaborarea bugetelor activității operaționale a entității, bugetelor de consumuri și cheltuielilor perioadei”-2 pers

V. Mediul de lucru a angajaților Î.S. „MoldATSA”

În baza legislației în vigoare și a standardului de referință sunt stabiliți factorii critici de mediu, care au influență asupra calității. Acești factori pe parcursul perioadei de referință au fost ținuți sub control:

- ✚ Monitorizarea zilnică a sănătății controlurilor trafic aerian – 3780 examinări medicale, din care 4 cazuri de suspendare pe motiv de sănătate.
- ✚ Petrecerea controalelor medicale în cadrul Î.S. „Centrul de Medicină Aeromautică” în scopul revalidării certificatelor medicale clasa 3;
- ✚ Petrecerea controalelor medicale în scop profilactic pentru angajații conform HG 1025 din 07.09.2016;
- ✚ Acordarea ajutorului consultativ medical și a celui urgent - 229 persoane;
- ✚ Petrecerea controlului treziei a conducătorilor auto- 872 pers.;
- ✚ Efectuarea instruirilor privind securitatea și sănătatea în muncă pentru angajați în conformitate cu legislația națională în vigoare;
- ✚ În anul 2018 în cadrul întreprinderii în vederea respectării prevederilor legale referitoare la sănătate și securitate în muncă, a fost atins obiectivul global: „Zero accidente de muncă”.

VI. EXECUTAREA PLANULUI DE INVESTIȚII ȘI ACHIZIȚII

Pentru anul 2018, ținând cont de ajustările ulterioare, s-au preconizat investiții în sumă totală de 25 625 mii lei, inclusiv:

- Proiecte și lucrări - 20 500 mii lei
- Achiziționarea activelor de lungă durată - 1 535 mii lei
- Reparații capitale - 3 590 mii lei

Tabel 7. Realizarea proiectelor pentru anul 2018

I.	I. PROIECTE ȘI LUCRĂRI	Costul proiectului mii lei/mii euro	Suma de finanțare pentru 2018 mii lei/mii euro	Perioada de realizare	Realizarea proiectului (descrierea succintă)
1.1.	Procurarea simulatorului (incl.TWR 3D simulator) și sistemul VCS la simulator.	20000 800	10000 400	2017-2018	Prima fază a proiectului simulator pentru operarea la pozițiile ACC și APP a fost pusă în exploatare la finele lunii septembrie 2018 (act din 24.09.2018) continuă realizarea fazei a II a proiectului – simulator TWR 3D.

1.2.	Modernizarea echipamentului și sistemele meteorologice existente:	11000 500	6600 300	2018-2019	Proiect în derulare. În luna octombrie 2018 a fost semnat contractul de livrare a sistemului AWOS, ce reprezintă furnizarea de produse meteorologice de observație, incluzând: Sistemul automat de observare a vremii (AWOS) (inclusiv schimbul în timp real al datelor privind vântul și RVR), Mesajele locale (REPORT MET / SPECIAL); Mesajele regulate (METAR / SPECI), iar în luna decembrie 2018 s-a efectuat instruirea personalului și recepționarea lucrărilor la producător (FAT).
	-AWOS; sistem de comutare a mesajelor Meteodisplei;	3520 160	3520 160	2018	
	-(MESSIR AERO; MESSIR SAT)→MESSIR NEO	8450 380	3080 140	2018-2019	
1.3.	Achiziția sistemului automatizat de proiectare a designului spațiului aerian	1400	1400	2018	Sistemul automatizat de proiectare a designului spațiului aerian „Delta” a fost achiziționat și pus în exploatare în trimestrul II al anului 2018. Sistemul a fost implementat cu succes, în termenul preconizat, personalul a trecut instruirea la producător.
1.4.	Executarea (Montarea) liniei electrice de cablu 10kV cu lungimea 2030 m de la PDC-36 GAS union Fenosa →obiectul Radar Thales.)	2500	2500	2018	Proiectul privind Executarea (Montarea) liniei electrice de cablu 10kV cu lungimea 2030 m de la PDC-36 GAS union Fenosa →obiectul Radar Thales) derulează conform clauzelor contractului semnat în octombrie 2018. Din cauza condițiilor meteorologice termenul de finalizare s-a prelungit pentru începutul anului 2019.
	II. PROCURAREA ALTOR ACTIVE DE LUNGĂ DURATĂ	11060	1535	2016-2020	
2.1.	<i>Active nemateriale</i>	560	50	2016-2020	
	<i>Alte softuri la necesitate(website MoldATSA)</i>		50	2018	<i>In derulare conform clauzelor contractuale.</i>
2.2.	<i>Active materiale</i>		1485	2016-2020	
2.2.1.	Mobilier		100	2016-2020	Realizat în valoare de 26400 lei
2.2.2.	Autotransport		0	2016-2020	X
2.2.3.	Condiționere		0	2016-2020	X
2.2.4.	Alt echipament, aparate și instrumente:		225	2016-2020	
	<i>Achiziția echipamentului pentru înregistrarea fonului audio și video în sala DTA și TSV TWR.</i>	(395)	(395)	2017	<i>Achiziție în derulare din anul 2017. Echipamentul video a fost achiziționat și instalat (februarie 2018) pentru monitorizarea obiectivelor strategice: sistemelor de aterizare, radar Thales, servere. Din cauza tergiversării încheierii contractului de către câștigător, se examinează achiziția repetată a echipamentului pentru înregistrarea fonului audio.</i>
	<i>Achiziția indicatorilor pentru vizualizarea datelor anemometrelor – 2 un. la poziția de lucru APP</i>	(150)	(150)	2017	<i>Achiziție în derulare din anul 2017 finalizată. Indicatoarele au fost puse în exploatare în ianuarie 2018.</i>

	Dispozitiv de testare a drogurilor "Drager DrugChek 3000"	15	15	2018	
	Radar element decorativ	100	100	2018	Finalizat
	Alte echipamente, aparate și instrumente neprevăzute	110	110	2018	
2.2.5.	Tehnică de calcul		350	2016-2020	Pe parcursul anului, conform planului a fost achiziționat tehnică de calcul
2.2.6.	Tehnică de multiplicare (xerox, printer)		110	2016-2020	În anul 2018 s-au achiziționat 2 imprimante
2.2.7	Alte investitii conexe cu alte proiecte: Investitii in legatura cu organizarea centrului de rezerva-dotarea tehnica (operational)	1935	700	2018-2019	Dotarea tehnică a centrului de rezervă se efectuează conform planului. La situația 31.12.2018 s-a achiziționat și instalat mobilierul, tehnica de calcul și rețea, sistemele de climatizare, etc.
3	III. LUCRĂRI DE CONSTRUCȚII ȘI REPARAȚIE CAPITALĂ	13887	35900	2016-2020	
3.1.	Lucrări de construcții și reconstrucții	10457	3350	2016-2020	
3.1.1.	Reconstrucția clădirii MRL-5 - Centru de rezervă DTA.	550	350	2017-2018	Lucrările de reparație a clădirii au fost finalizate conform planului, continuă lucrările de amenajare și dotare tehnică a centrului de rezervă DTA (MoldATSA Contingency ATM Center).
3.1.2	Construcția gardului de-a lungul perimetrului teritoriului din fața PCD și construcția Punctului de trecere și control în incinta PCD.	3400	3000	2018-2019	Proiectul privind construcția gardului de-a lungul perimetrului teritoriului din fața PCD și construcția Punctului de trecere și control în incinta PCD. În trim IV s-a inițiat I fază a proiectului „demonstrarea gardului existent și înlocuirea unui gard nou de-a lungul perimetrului teritoriului din fața sediului Î.S.MoldATSA; Din cauza condițiilor meteorologice termenul de finalizare s-a prelungit pentru începutul anului 2019. La fel au fost inițiate lucrările de proiectare pentru a II fază „construirea unui spațiu nou PUNCT DE CONTROL ACCES”.

Notă: Realizarea planului de investiții pe faze se anexează.

Suma investițiilor realizate în anul 2018, conform raportului statistic „Cu privire la investiții” constituie 18 172,6 mii lei, din care:

- Imobilizări necorporale – 1 381,8 mii lei (soft);
- Imobilizări corporale, Mijloace fixe (mașini, utilaje, instalații de transmisie) – 16 783,8 mii lei.

Achiziția bunurilor, lucrărilor și serviciilor este reglementată direct prin două documente aprobate în cadrul întreprinderii Procedura „Controlul Proceselor Furnizate din Exterior”-PR/8.4 și Regulamentul „privind procedura de achiziție a bunurilor/lucrărilor/serviciilor pentru necesitățile ÎS „MoldATSA”- REG/8.4/ACH. În perioada raportată achizițiile s-au efectuat conform planului de achiziții. Au fost lansate 29 cereri de ofertă (COF/8.4) în baza cărora au fost finalizate 25 concursuri ale ofertelor de preț pentru achiziționarea bunurilor/lucrărilor/ serviciilor.

În perioada raportată au fost încheiate 143 acorduri adiționale și contracte de achiziție a bunurilor, lucrărilor și serviciilor și au fost prelucrate și finalizate 223 cereri de aprovizionare din 229 cereri recepționate. La fel au fost încheiate 17 contracte și acorduri privind prestarea serviciilor de către întreprindere.

VII. ACTIVITATEA OPERAȚIONALĂ

Activitatea operațională/tehnică se operează prin furnizarea de servicii de navigație aeriană (ANS) în cele 4 domenii principale: ATM, CNS, AIS și MET, cât și prin implementarea sistemului de management al siguranței și calității, respectarea prevederilor naționale și internaționale în domeniul securității aeronautice.

7.1. DIRECȚIA DESERVIREA TRAFICULUI AERIAN

SERVICIILE DE TRAFIC AERIAN AU CA SCOP:

- + prevenirea coliziunilor dintre aeronave;
- + prevenirea coliziunilor dintre aeronavele de pe suprafața de manevră și obstacolele de pe această suprafață;
- + intensificarea și dirijarea traficului aerian;
- + furnizarea avizelor și informațiilor utile executării sigure și eficiente a zborurilor;
- + alarmarea organelor interesate privind aeronavele aflate în primejdie și ajutorarea acestor organe, după necesitate.

Pe parcursul anului 2018 activitatea DDTA s-a organizat și desfășurat conform documentelor regulatorii fiind axată pe executarea sarcinilor principale, și anume asigurarea siguranței și regularității zborurilor, precum și, menținerea și îmbunătățirea continuă a calității serviciilor de navigație aeriană:

- + Specialiștii DDTA au participat la elaborarea datelor, coordonarea și amendarea informației aeronautice în AIP Moldova.
- + În permanență se efectuează ajustările și modificările actelor normative în cadrul direcției conform normelor naționale și internaționale. În perioada raportată au fost elaborate și ajustate tehnologiile de lucru a controlorilor de trafic aerian: ACC 1-ACP/ACS RAD LUKK; ACC 2 - ACP/ACS RAD LUKK; APP – APP/APS RAD LUKK; TWR – ADI TWR RAD LUKK și Manualul DTA; instrucțiunea pentru CTA de utilizare și dirijare a sistemului de iluminare(OMI) pentru pista 09-27; planurile de instruire UTP Chisinau APP și ACC; check list Supervisor transfer from RWY 08/26→09/27→08/26; metodologia de calcul a eșalonării minime între aeronave la plecare și sosire de pe pista 09/27 LUKK.
- + Continuă lucru pe proiectele planificate, și anume:
 - Regulamentele privind Comisia Locală de Calificare și Metodica de ghidare SDTA proiectele sunt în procesul de coordonare;
 - Regulamentul privind pregătirea profesională (UTP – Unit Training Plan);
 - Schema de evaluare a competențelor personalului SDTA (UCS – Unit Competnt Scheme);
 - Modernizarea sistemului de testare a personalului SDTA (la calculator);
 - Elaborarea procedurilor operaționale privind utilizarea sistemului MLAT la dirijarea zborurilor pe teritoriul aerodromului Aeroportul Internațional Chișinău;
 - Elaborarea proiectului Regulamentului de evaluare a (reiting) personalului SDTA și DDTA;
 - Elaborarea documentelor privind implementarea Flight Information Center(FIC).
- + În perioada raportată în baza sistemului de raportare obligatorie în DMSC au fost prezentate 156 rapoarte privind siguranța traficului aerian;
- + Desfășurarea procedurilor de evaluare a competențelor CTA, reînnoirea licențelor/certificatelor; Conform planului de instruire internă și externă a fost organizată pregătirea teoretică a personalului SDTA la simulator a CTA, inclusiv CTA TWR Bălți;
- + Specialiștii DDTA au participat în cadrul ședințelor de lucru Eurocontrol și ICAO, ATMGE, RDGE, RNDG. În cadrul ședinței ATMGE 24 cu reprezentanții ANSP Bulgaria – BULATSA s-au purtat discuții preliminare cu privire la modificarea rețelei traseelor aeriene din 2019.

- ✚ În strânsă cooperare cu țările vecine se lucrează în permanență asupra îmbunătățirii structurii traselor aeriene în Republica Moldova, colaborarea permanentă cu statele vecine și cu organizațiile naționale din ramura aviației civile.
- ✚ În coordonare cu S.R.L. «AVIA-INVEST» se lucrează la îmbunătățirea procedurilor reflectate în: "Положение о разделении ответственности между эксплуатантом аэродрома Chișinău S.R.L. "AVIA INVEST" и ГП "MoldATSA" при управлении воздушными судами, транспортными средствами и персоналом на рабочей площади аэродрома Chișinău".
- ✚ Colaborarea Î.S. MoldATSA, SRL „Avia-Invest” și CAS Air Moldova în cadrul grupului de lucru Chisinau Airport RWY Safety Team privind elaborarea și monitorizarea procedurilor: „European Action Plan for the Prevention of Runway Incursions”.
- ✚ Specialiștii DDTA Î.S. MoldATSA în comun cu specialiștii SRL „Avia-Invest” și CAS Air Moldova, AAC RM participă permanent la ședințele de lucru legate de reconstrucția aerodromului Aeroportul Internațional Chișinău.

7.2. SERVICIUL INFORMARE AERONAUTICĂ

Activitatea Serviciului Managementul Informației Aeronautice pe perioada anului 2018 a fost organizată și desfășurată în conformitate cu Documentele operative a Întreprinderii și Regulamentul Serviciului. Eforturile principale ale SMIA au fost concentrate pentru menținerea și îmbunătățirea continuă a calității informațiilor aeronautice.

1. Grupa Publicație și Informație SMIA.

A. Elaborarea și procesarea produsului.

În perioada anului 2018 au fost elaborate, publicate și distribuite clienților AIRAC AIP AMDT – 5 amendamente.

Publicație Aeronautică	Data publicației	Data intrării în vigoare
AIRAC AIP AMDT 001/2018	18 JAN 2018	01 MAR 2018
AIRAC AIP AMDT 002/2018	15 FEB 2018	29 MAR 2018
AIRAC AIP AMDT 003/2018	10 MAI 2018	19 JUL 2018
AIRAC AIP AMDT 004/2018	05 JUL 2018	16 AUG 2018
AIRAC AIP AMDT 005/2018	27 SEP 2018	08 NOV 2018

În total au fost elaborate și expediate:

1. eAIP (AIP electronic) - 375 de exemplare;
2. AIP (varianta tipărită) - 74 de exemplare.

B. Actualizarea și întreținerea arhivei SMIA.

A fost recepționată, prelucrată și inclusă informația aeronautică a 62 de state:

1. eAIP (AIP electronic) - 118;
2. AIP (varianta tipar) - 3;
3. AICs - 3;
4. SUPs - 18.

C. Actualizarea programelor.

1. Actualizarea Programelor PANDA/OMEGA/ACCENT conform actului de efectuare a lucrărilor.
2. Actualizarea și instalarea modulului procedurilor de apropiere cu ghidare pe verticală prin intermediul Programului „PANDA”;
3. Menținerea Fee of EAD pro SW Support (Frequentis);
4. Instalarea softului de proiectarea a spațiului aerian – DELTA;
5. Instalarea Bazei de date Aeronautice – TOSSM.

D. Actualizarea și menținerea Bazei de Date.

A fost înnoită Baza de Date EAD pentru 5 AIRAC amendamente la AIP Moldova și ajustate conform cerințelor Group EAD.

A fost ajustată baza de Date ARAN/TOSSM, în rezultatul amendamentelor – 5 Amendamente.

E. Conlucrarea cu Generatorii de Date.

S-a colaborat cu originatorii de date la întocmirea cererilor (Raw Data) pentru producerea a 5 Amendamente. Au fost pregătite Raw Data pentru modernizarea TWY „D” în calitate de RWY 09/27.

F. Controlul calității.

Conform procedurilor operaționale interne s-a efectuat controlul calității la:

- Recepționarea RD ;
- În timpul procesului de lucru de fiecare proprietar al procesului;
- Înainte de publicarea amendamentelor.

Toate înregistrările se păstrează pe server, în Log Sheet - urile deschise pentru fiecare Raw Data recepționate (73 Log Sheet pentru 5 AMDT).

2. Grupa Cartografie și Proiectare Proceduri de Zbor/SMIA.

A. Proiectarea procedurilor de Zbor Instrumental:

- Elaborarea Conceptului de Implementare a Procedurii de Zbor Instrumental LUKK RNAV (GNSS) RWY 09;
- Elaborarea Conceptului de Implementare a Procedurii de Zbor Instrumental LUKK RNAV (GNSS) RWY 27;
- Elaborarea Conceptului de Implementare a Procedurii de Zbor Instrumental LUKK VOR (DME) RWY 09;
- Elaborarea Conceptului de Implementare a Procedurii de Zbor Instrumental LUKK VOR (DME) RWY 27;
- Proiectarea procedurii instrumentale de apropiere, pentru pista nouă LUKK VOR/DME 09;
- Proiectarea procedurii instrumentale de apropiere, pentru pista nouă LUKK VOR/DME 27;
- Proiectarea procedurii instrumentale de apropiere, pentru pista nouă LUKK RNAV (GNSS) 09;
- Proiectarea procedurii instrumentale de apropiere, pentru pista nouă LUKK RNAV (GNSS) 27;
- Analiza procedurilor de zbor proiectate de către organizațiile cointeresate;
- Efectuarea validării la sol a LUKK RNAV (GNSS) RWY 09/27; LUKK VOR/DME 09/27;
- Evaluarea companiei care a efectuat validarea din zbor a procedurilor;
- Efectuarea validării din zbor a 4 proceduri: LUKK RNAV (GNSS) RWY 09; LUKK RNAV (GNSS) RWY 27; LUKK VOR/DME 09; LUKK VOR/DME 27;
- Transmiterea procedurilor de zbor instrumentale către AAC RM pentru aprobare;
- A fost efectuată expertiza a 30 de Obstacole, în rezultatul solicitărilor de la AAC RM, conform Doc ICAO 8168;
- A fost efectuată validarea Softului PANDA/PANDA RNAV;
- Lucrările privind proiectul de modificare și optimizare SID STAR LUKK, LUBM, LUBL T-bar, Y-bar, PMS, CDO, CCO conform conceptului PBN;
- Evaluarea amplasării obstacolelor noi la condițiile procedurilor de aterizare, sosire și plecare;

B. Elaborarea Hărților Aeronautice:

- Menținerea bazei de date cu privire la obstacole și modelul digital al terenului;
- Harta zonelor de responsabilitate aeroport și MoldATSA pentru LUKK 09/27;
- Harta amplasării echipamentului meteo (RVR, Ceilometer, Anemometer) 09/27;
- Modificarea hărții ENR 6-3-1 zonele Antigrindină Ceadâr Lunga LUD14 și Călărași LUD15 și alocarea unei zone noi antigrindină LUD16 Stefan Vodă;

- Hărți la AIRAC AIP AMDT 001 – 28 unități, AIRAC AIP AMDT 002 - 9 unități; AIRAC AIP AMDT 003 - 16 unități; AIRAC AIP AMDT 004 – 22 unități, AIRAC AIP AMDT – 18 unități. În total – 93 unități.
- Prelucrarea coordonatelor din MOLDREF în WGS 84 - 508 de coordonate;
- Harta "Amplasarea Luminilor Laterale RWY09/27", central light green, STOP BAR;
- Harta deplasării dronei, care a filmat incendiul de la GHIDIGHICI
- "LU_AD_2_LUKK_4-1-5_en_LUPGZ_GHIDIGHICI";
- "LU_AD_2_LUKK_4-2-5_en_LUPGZ_GHIDIGHICI";
- "LU_AD_2_LUKK_5-1-3_en_LUPGZ_GHIDIGHICI";
- Pentru sistemul MLAT, 5306 segmente - "Rough line Chisinau" map, Steps 210 segmente;
- Schema amplasării Parcului Fotovoltaic SÎNGEREI fata de Sistemul "MLAT";
- Harta - "Amplasarea Parcului de TURBINE EOLIENE Ciobanovca si Talmaza față de Sistemul "MLAT";
- Schema amplasării Turbinelor T14, T15, T16, T19, T20 T26, T27, T29, T31 din Parcului de Turbine Eoliene "GLOBECO INTERNATIONAL" față de Sistemul "MLAT";
- Schema amplasării Turbinelor T26 si T27 din Parcului de Turbine Eoliene "GLOBECO INTERNATIONAL" pe procedura DVOR/DME THR27;
- Harta " MLAT în raport cu Turbinele Eoliene Răduleni Noi";
- Schema amplasării Parcului de Turbine Eoliene Brinzenii Noi, Parcului de Turbine Eoliene Dubna, Turbina Eoliana NORDEX în raport cu MLAT, LUBM si LUBL;
- TWY pentru Sistemul de Supraveghere MLAT 1325 pe segmente;
- Schema pentru Sistemul MLAT drumul ce inconjoara RWY/TWY - 1040 pe segmente;
- Schema Sistemul MLAT în raport cu drumul, RVR, LOC, GP - 560 pe segmente;
- Schema Pentru Sistemul MLAT GRID-ul în raport cu ieșirile de pe pista_Z - 86 pe segmente;
- Urmărirea și evidențierea avioanelor, care au încălcat regimul de altitudine pentru LUKK în raport cu MLAT în urma cărora sau elaborat 2 hărți;
- Schema amplasării Parcului de Turbine "PURCARI" în raport cu Sistemul "MLAT";
- Schema amplasării Monumentului "CRUCE" în raport cu Sistemul "MLAT";
- Schema amplasării Parcului de Turbine Eoliene "TINTARENI" în raport cu Sistemul "MLAT";
- 2 hărți VFR pentru TSA Bulboaca și influența zonei pentru IAP ILS LUKK;
- TSA "DEMO FLIGHTS" Landing_Fields, SID08, SID26, VFR, STAR 08, STAR 26";
- TSA for DEMO FLIGHTS(SIMULATOR) _2_7_3;
- TSA for DEMO FLIGHTS(SIMULATOR) _2_7_3_L1_L3;
- Schema amplasării obiectelor întreprinderii "MoldATSA" 5 hărți diferite NEW "CTR for LUKK, LUBM, LUBL";
- RNAV(GNSS) - CHISINAU/INTERNATIONAL AIRPORT, lucrările generale de construcție;
- Harta "Traectoria estimativă a dronei vizualizate de CTA TWR", 2 hărți cu luminile laser;
- Harta "Restricțiile privind circulația transportului auto și speciale pe teritoriul aeroportului internațional Chișinău";
- Schița - "Sala Briefing" la moment" 3D;
- Schița -"Proiect preventiv sala "Briefing" 3D;
- Proiectarea procedurilor de apropiere, fără precizie LUKK RWY 27/09 –VOR/DME,.
- Actualizarea și prelucrarea procedurilor aeronautice prin intermediul Programului „PANDA”;
- Continuarea lucrărilor de prelucrare a datelor și menținerea bazei de date cu privire la obstacole și modelul digital al terenului;
- Harta amplasării Zonei LUPGZ 10 Tohatin 1:50 000;
- Harta amplasării Zonei LUPGZ 09 Cristești 1:50 000;
- Harta amplasării Zonei LUPGZ 08 Găureni 1:50 000;

- Harta - TMA Aeroportul CHISINAU;
- Harta zonelor alocate "INGEOCAD" pentru fotografierea teritoriului;
- Actualizarea bazei cu privire la obstacole din Zona 1 mai mult de 100 m conform raportului „CART ENGINEERING S.R.L.”;
- Schema amplasării RWY09/27, RWY08/26;
- Harta Distanțelor între RWY09/27 și RWY08/26;
- Amplasarea Luminilor Laterale RWY09/27;
- Harta a luminilor de AVERTIZARE/PROTECȚIE RWY09/27;
- Expertiza OMEGA Anexa 15 OACI a 15 Obstacole;
- Poziția locului de tragere cu artificii față de RWY 08/26;
- Pista 09/27 în format "dgn" conform solicitării din partea Suediei;
- Schema obiectelor infrastructurii aeronautice pentru Protecția Muncii;
- Situație conflict între _SID_26_SID_27;
- Situație conflict între _SID_08_SID_09;
- Situație conflict între _SID_27_mapt_26;
- Situație conflict între _SID_26_mapt_27;
- Situație conflict între _SID_09_mapt_08;
- Situație conflict între _SID_08_mapt_09;
- Pregătirea informației pentru simulator (TWY, RWY 09/27, iluminarea laterală și de apropiere);
- Brifing TMA map;
- Brifing_LOC_NAV_POINTS_MAP;
- Moldelul Digital al terenului pentru RESA27 (THR09);
- Harti 2.7.1,2.7.3 modificare și complectare cu caroiajul cartografic inclus
- Modificarea și procesarea Data Set;
- Convertarea vertics TWY LUKK în puncte - 985 elemente;
- Proiectarea LUKK 4_1_1 RNAV 3T Bar, 1 Point Merge System, 2PMS;
- Schemele zonelor de responsabilitate LUKK 08/26 pentru DTA și Aeroport;
- Schemele zonelor de responsabilitate LUKK 09/27 pentru DTA și Aeroport;
- Schema nouă de sensori pentru ambele RWY 08/26 și 09/27;
- Harta conflictelor pentru DMSC RWY 08/26 procedurilor de sosire și de plecare (localitatea și înălțimea);
- Harta pentru CAA referitor la procedurile de plecare și sosire 08/26, 09/27.

3. Oficiul NOTAM/SMIA.

Oficiul NOTAM a emis informații dinamice aeronautice:

- SNOWTAM – 674; NOTAM Seria A – 611.

Toate aeronavele ce au decolat de la aeroporturile internaționale din FIR Chișinău, au fost asigurate cu PIB, în număr de 14148.

4. Performanța activității desfășurate de SMIA.

- a. SMIA a fost asigurat cu softul de automatizare a procesului de proiectare a spațiului aerian la etapa de planificare tactică și la pregătirea vizualizării grafice.
- b. Validarea din zbor a procedurilor de zbor instrumentale pentru RWY nouă 09/27.
- c. Inițierea procesului de publicare a pachetului de Informație RM pe o adresă web.
- d. În cadrul auditului intern efectuat de către DMSC și auditului extern efectuat de către AAC RM Neconformități nu au fost identificate.
- e. Specialiștii SMIA sunt implicați în grupul de lucru pentru Ajustarea Spațiului Aerian al Republicii MOLDOVA.

7.3. SERVICIUL METEOROLOGIC AERONAUTIC

Pe parcursul anului 2018 Serviciul Meteorologic Aeronautic (SMA) a desfășurat asigurarea deservirii meteorologice a navigației aeriene în spațiul aerian al Republicii Moldova și pe aerodromurile Chișinău și Mărculești în conformitate cu Cerințele tehnice *"Asistența meteorologică a activităților aeronautice civile"*. Obiecții din partea operatorilor aerieni pe parcurs nu au parvenit. Activitatea SMA se desfășoară în conformitate cu *OBIECTIVELE CALITĂȚII* pentru anul 2018. *Monitorizarea și evaluarea preciziei prognozelor TAF LUKK se efectuează lunar continuu de către expertul independent (AUSTRO- CONTROL).*

În perioada raportată au fost efectuate următoarele acțiuni:

- Elaborarea Manualului privind pregătirea și evaluarea competențelor personalului meteorologic aeronautic;
- În urma, auditului RINA SIMTEX ISO 9001:2015, desfășurat la data de 24.01.2018, în cadrul SMA privind *Evaluarea conformității sistemului de management* – nu au fost depistate oarecare neconformități și/sau observații.
- Efectuarea vizitei la sediul R.A. ROMATSA or. București, România, în scopul schimbului de experiență și identificarea unor oportunități de colaborare în vederea extinderii cooperării de interes comun.
- Deplasarea pe aerodromul Chișinău pentru identificarea instalării echipamentului meteorologic aeronautic privind efectuarea observațiilor meteorologice pentru pista DELTA 09-27 în conformitate cu scrisoarea de la Avia Invest.
- În baza prevederilor art.21 din Legea nr.1536-XIII din 25.02.1998 cu privire la activitatea hidrometeorologică, SMA din cadrul Î.S. "MoldATSA" a transmis în Fondul Național de Date Hidrometeorologice din cadrul SHS, rezultatele observațiilor (date meteorologice) în format electronic, înscrise pe CD. Datele meteorologice menționate, sunt arhivate și sistematizate anual/lunar/zilnic, pe perioada anului 2017, în formatul DAT.
- Exercițiul de monitorizare a avertizării „**Warning Monitoring Exercise**” a avut loc în conformitate cu exercițiile de monitorizare a datelor OPMET programate de DMG METG ICAO conform documentului OACI „Warning Monitoring Procedure for the ICAO-EUR and –MID Region”.
- Organizarea ședințelor de lucru modernizarea sistemelor meteorologice din cadrul SMA”.
- În perioada 12-14.02.2018 a fost efectuat auditul intern de către DMSC.
- Compania COROBOR a trimis un patch pentru versiunea V7 a MESSIR-SAT, pentru a permite recepționarea și vizualizarea METEOSAT11.
- A fost elaborată și aprobată ediția 3 a Instrucțiunea pentru efectuarea observațiilor meteorologice pe aerodromul Mărculești”.
- Desfășurarea întrunirilor bilaterale cu furnizorii sistemelor meteorologice, existente în cadrul SMA, cu reprezentanții companiilor COROBOR (France) și IRAM (Russia) privind modernizarea sistemelor meteorologice conform Planului de investiții pentru anul 2018 SMA.
- Reexaminarea amplasării senzorului CL31 pentru efectuarea observației nebulozității și înălțimii bazei norilor pentru pragul pistei 09 DELTA, la cerința AAC.
- Participarea angajaților SMA la cursurile de instruire a utilizatorilor sistemelor meteo automatizate pe baza senzorilor VAISALA și softului special KRAMS - privind studiul problemelor și măsurilor asociate cu exploatarea și dezvoltarea sistemelor KRAMS; la cursul de perfecționare “Pregătirea experților la evaluarea competenței PMA”, care s-a desfășurat la Institutul Roshidromet pentru Îmbunătățirea Calificărilor din orașul Moscova.
- Instruirea (training) sezonieră a personalului SMA privind specificul asigurării meteorologice aeronautice pentru perioada de primăvara-vară; toamnă-iarnă și testarea personalului SMA în scopul evaluării nivelului de pregătire.

- Instruirea periodică a personalului - respectarea cerințelor Instrucțiunii personalului meteorologic aeronautic în privința ocrotirii sănătății și securității muncii №18-11.
- Recodificarea și reformatarea documentelor interne de serviciu ale SMA (manuale operaționale, instrucțiuni, etc.) în legătură cu punerea în aplicare a ediției 05 a Procedurii SMC "Controlul Documentelor și înregistrărilor".
- Interacțiunea cu compania COROBOR în procesul de pregătire a cerințelor de actualizare a sistemelor acestei companii care este utilizat în Centrul Meteorologic Aeronautic.
- Negocierea cu dezvoltatorul sistemului KRAMS-4 privind modernizarea sistemului KRAMS-4.
- Monitorizarea datelor în sistemul SADIS și reconfigurarea software-ului pentru a îmbunătăți primirea de date de la WAFIC.
- Pregătirea cerințelor tehnice pentru efectuarea licitație - achiziționarea noului sistemului AWOS LUKK.
- Instruirea (training) sezonieră cu personalul DTA privind specificul asigurării meteorologice aeronautice în perioada de primăvara-vara, toamnă-iarnă.
- Elaborarea instrucțiunii pentru efectuarea observațiilor meteorologice pe PDA 09/27. Instruirea personalului al StMA LUKK privind efectuarea observațiilor meteorologice pe PDA 09/27.
- Participarea la seminarul consultativ național cu tematica "Cadrul național al serviciilor climatice în Moldova", organizat de Grupul Banca Mondială și SHS.
- Desfășurarea inspecției MET 0118 de către AAC RM, neconformități nu au fost constatate.
- Testarea personalului meteorologic aeronautic a StMA privind efectuarea observațiilor meteorologice pentru RWY09/27.
- Desfășurarea analizei ofertelor privind achiziția sistemului "Central Data Collection Processing and Presentation Unit for AWOS LUKK MoldATSA" în baza cerințelor tehnice. Compania câștigătoare MicroSTEP a configurat pentru testare DEMO AWOS, similar cu AWOS-ul utilizat de către Bratislava.
- Participarea în cadrul Reuniunii Meteorologice Intrenaționale METG28, organizat de Biroului European ICAO.
- Participarea la cursul de formare cu tematica "Utilizarea produselor derivate din radar doppler cu dublă polarizare – DWSR 3501C în activitatea operațională", organizat SHS.
- Colaborarea Microstep-Mis în cadrul contractului de achiziție a sistemului meteorologic AWOS.
- Finalizarea portofoliului personalului meteorologic aeronautic din cadrul SMA.

7.4. DIRECȚIA TEHNICĂ

În perioada anului 2018, de către Direcția Tehnică (DT), s-a urmărit furnizarea continuă a serviciilor de comunicație, navigație și supraveghere pentru navigația aeriană la nivelul de siguranță prevăzut de reglementările, standardele și procedurile aplicabile și, de asemenea, realizarea Obiectivelor ale DT pentru anul 2018, care prevăd:

✚ Furnizarea serviciilor în domeniul CNS (comunicații, navigație, supraveghere) ce asigură continuitatea, precizia și integritatea serviciilor furnizate. Menținerea echipamentelor de telecomunicații aeronautice în stare funcțională.

✚ Menținerea infrastructurii întreprinderii (rețele electrice, rețele de telecomunicații, sistemelor de climatizare, echipamentelor de măsurare) în stare funcțională.

✚ Casarea și dezmembrarea echipamentelor neutilizate/uzate.

✚ Îmbunătățirea cunoștințelor și competențelor, nivelului profesional al personalului Direcției tehnice în domeniul telecomunicațiilor aeronautice.

✚ Implementarea proiectelor investiționale (în partea care vizează Direcția Tehnică).

✚ Ajustarea documentelor interne conform cerințelor naționale și internaționale corespunzătoare, acceptate de autorități la nivel național.

În perioada de referință, rezultatele obținute (activități realizate și finalități) de către personalul direcției se prezintă precum urmează:

1. Furnizarea serviciilor în domeniul CNS (comunicații, navigație, supraveghere) ce asigură continuitatea, precizia și integritatea serviciilor furnizate. Menținerea echipamentelor de telecomunicații aeronautice în stare funcțională.

1.1. La capitolul dat au fost realizate următoarele:

- asigurarea fiabilității și continuității sistemelor de legătură „air-ground” și „ground-ground”;
- controlul operativ asupra funcționării sistemelor și mijloacelor de navigație aeronautică;
- asigurarea fiabilității și continuității sistemelor și mijloacelor de navigație aeronautică, în corespundere cu normele și cerințele documentelor de conducere;
- asigurarea continuității informației de la sistemele și mijloacele de supraveghere radar, către controlorii traficului aerian în sistemul Dirijării Traficului Aerian (DTA);
- controlul operativ asupra funcționării sistemelor și mijloacelor de supraveghere radar și înlăturarea operativă a defecțiunilor tehnice și cazurilor de refuz;
- activități potrivit proiectului de implementare a „Centrului de rezervă DTA” (în clădirea MRL 5);
- activități privind instalarea sistemului MAATS SIM (darea în exploatare MAATS SIM pentru ACC/APP);
- activități privind instalarea echipamentelor meteorologice pe AI Chișinău întru operaționalizarea pistei de decolare/aterizare ”Delta”;
- elaborarea și implementarea programelor soft privind planificarea, evidența și monitorizarea deplasărilor de serviciu, instruirilor și certificatelor de instruire (certmgr/);
- conectarea datelor (MOD S) de la radarul „Bacău” la sistemul KPII (rezerva radarului ”THALES”);
- elaborarea caietelor de sarcini pentru achiziția Sistemul de înregistrare audio a fonului în sălile DTA, Sistemului de asigurare meteorologică AWOS și pentru instalarea echipamentelor pe pista de decolare/aterizare ”Delta”;
- instalarea camerelor video în încăperile tehnologice „Equipment room” „Server room” CT SDTA și CNS;
- în coordonare cu specialiștii companiei „ERA” au fost desfășurate lucrări de configurare a sistemului MLAT/WAM pentru excluderea vizualizării datelor eronate;
- în coordonare cu specialiștii companiei „BASS Systems” au fost desfășurate lucrări de modernizare a rețelei informaționale a sistemului MLAT/WAM;
- revizuirea și actualizarea paginii WEB a întreprinderii „MoldATSA” ;
- actualizarea produsului de program AFTN/AMHS cu producătorul în vederea înlăturării/corectării neajunsurilor în versiunea nouă. Testarea versiunii V.6.6.0159 la TDS;
- prelucrarea telegramelor/comunicatelor/mesajelor (AFTN/AMHS) pe perioada lunilor ianuarie-decembrie 2018: *receptionate* – 1809463, *transmise* – 3060489; în total - 4869952 (Numărul mesajelor prelucrate în rețeaua de telecomunicații aeronautice (AFTN/AMHS) sa majorat cu 21% în raport cu perioada similară a anului 2017).

1.2. Menținerea echipamentului de telecomunicații aeronautice în stare de funcționare

În scopul menținerii tuturor categoriilor de tehnică și echipamente utilizate în procesul de dirijare a traficului aerian în condiții optime de funcționare, minimizarea timpului de recuperare

în cazuri de refuz de funcționare și deranjamente/defecțiuni tehnice, au fost desfășurate următoarele activități:

- întreținerea tehnică (ÎT) a mijloacelor de telecomunicații aeronautice – conform Programului de întreținere tehnică și reparație a mijloacelor de telecomunicații aeronautice pentru anul 2018;
- întreținerea tehnică a mijloacelor de condiționare a aerului și asigurare cu energie electrică (grupuri electrogene, baterii de acumulare etc.) - conform Programului pentru anul 2018;
- reparația curentă a mijloacelor de comunicații aeronautice potrivit contractelor de post-garanție „THALES GmbH” (modul LCP - 1 un.; Monitor DME – 1 un.; S-BAND POWER MODULE, MES 1400 A - 2 un.);
- reparația elementelor părților componente ale sistemelor și mijloacelor de telecomunicații aeronautice cu forțele și mijloacele proprii (potrivit competenței);
- verificarea metrologică a echipamentelor meteorologice și de măsurare;

2. Menținerea infrastructurii întreprinderii (rețele electrice, rețele de telecomunicații, sistemelor de climatizare, echipamentelor de măsurare) în stare funcțională

Realizarea obiectivului dat a fost asigurată prin:

- restabilirea funcționalității climatizoarelor (obiectele MoldATSA);
- reparația prizelor și întrerupătoarelor (obiectele MoldATSA);
- reparația/montarea/reglarea echipamentului și rețelelor electrice;
- reîncărcarea climatizoarelor cu freon;
- verificarea circuitelor de împământare a echipamentelor de telecomunicații aeronautice;
- prelungirea termenului de exploatare a echipamentelor de infrastructură (după caz);
- optimizarea tabelelor de evidență a canalelor și prestatorilor de servicii de comunicații GSM și FIX (Analiza facturilor arată că cheltuielile pe serviciile GSM și FIX sau redus cu 38% în raport cu perioada similară a anului 2017 și cu 50% - față de anul 2016).

3. Casarea și dezmembrarea echipamentelor neutilizate/uzate

3.1. În cadrul obiectivului dat:

- a fost întocmită și înaintată pentru aprobare la consiliu de administrație Lista echipamentelor prevăzute spre casare;
- scoase din exploatare și casate: generator diesel ACDA-200 – 1 un., telefon mobil NOKIA – 1 un.
- au fost dezasamblate și predate pentru utilizare următoarele echipamentele scoase din exploatare:
 - lampi luminescente uzate – 322 buc.
 - monitoare – 37 buc;
 - deșeuri din rețelistică și telecomunicații (blocuri metalice deșerte) AIP-7 (inv.02882) casate - 14 buc;
 - deșeuri din rețelistică și telecomunicații (blocuri metalice deșerte) IAP-10 (inv.02888) casate - 12 buc;
 - deșeuri din rețelistică și telecomunicații (blocuri metalice deșerte) OPI MBI-5Y (inv.02740) casate - 12 buc;
 - deșeuri din rețelistică și telecomunicații (cheis de calculator) - 46 buc;
 - deșeuri din rețelistică și telecomunicații (printer) - 11 buc.

3.2 A fost efectuată demontarea AUX Alenia și depozitat în SAPT.

4. Îmbunătățirea cunoștințelor și competențelor, nivelului profesional personalului Direcției tehnice în domeniul telecomunicațiilor aeronautice

În perioada de referință, personalului direcției a fost antrenat la:

- instruirea tehnică a personalului – lunar, conform Planului de instruire tehnică;
- instruirea tehnică a personalului privind desfășurarea activităților de întreținere tehnică și exploatare de sezon (primăvară-vară) a sistemelor și mijloacelor de telecomunicații aeronautice.
- cursurile de perfecționare CISCO (Chișinău), „Rețele transmitere de date” – 1 persoană;
- cursurile de perfecționare IANS „Introduction to Sensor Evaluation with SASS-C” – 1 persoană;
- cursurile de perfecționare pentru sistemul KPAMC-4 (Sankt Petersburg), – 2 persoane;
- cursuri privind „Cunoștințe în domeniul securității și sănătății în muncă” - 1 persoană;
- curs SMC (MoldATSA, Chișinău) - 3 persoane
- curs protecția civilă (Chișinău) – 1 persoană;
- curs protecția și siguranța în muncă (Chișinău) – 1 persoană;
- curs tehnic MAATS Sim (SiATM, Stockholm, Sweden) - 3 persoane,
- curs în domeniul securității cibernetice (Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică Chișinău) - 13 persoane.
- Curs privind exploatarea tehnică a radarului de supraveghere meteorologică DWSR 350 1C (compania EES, Chișinău) – 3 persoane;
- Curs ”Understading the Data Processing Chain in ATM” (Eurocontrol) - 1 persoană.
- Curs DPS – DPC, IANS-Eurocontrol - 1 persoană.

5. Implementarea proiectelor investiționale (În partea ce vizează Direcția tehnică).

- Implementarea complexului sisteme meteorologice (*activități privind modernizarea sistemului KPAMC-4; Messir AERO; Messir SAT*) – (A fost elaborat caietul de sarcini CDU for AWOS, încheiat contractul cu producătorul MicroStep – MIS, desfășurarea FAT. Planificat finalizarea proiectului – martie 2019). Desfășurarea tratativelor cu producătorul „COROBOR”, planificat finalizarea proiectului – iunie 2019

➤ Implementarea Sistemului MAATS Sim (a fost semnat contractul cu SiATM, finisată Faza I – este dată în exploatare MAATS SIM pentru ACC/APP. În luna decembrie 2018 a fost desfășurat testul de acceptare preliminar și Pre-SAT 2. Testarea finală inclusiv si Sim 3D TWR este planificată în februarie 2019);

- Executarea (montarea) liniei electrice de cablu 10kV cu lungimea 2010m de la PDC 36 Gas Union fenosa (Obiectul radar THALES) – (Gaz Natural Fenosa a înaintat către MoldATSA cerințele pentru implementarea acestui proiect. SRL „Energo proiect” a întocmit proiectul, care a fost coordonat cu Gaz Natural Fenosa. A fost desfășurat tenderul pentru realizarea proiectului dat. Este semnat contract cu SRL ”ElectroCenco” pentru executarea lucrărilor). Lucrările au fost demarate din 11 decembrie curent. Proiectul este realizat – aproximativ la 75% , finalizarea proiectului – februarie 2019.

6. Ajustarea documentelor interne conform cerințelor naționale și internaționale corespunzătoare, acceptate de autorități la nivel național.

La capitolul dat, au fost realizate următoarele:

- întocmirea Cererilor de aprovizionare pentru realizarea achiziționării de bunuri/lucrări/servicii;
- ținerea evidenței și asigurarea circulației documentelor electronice;
- elaborarea documentelor de exploatare (instrucțiuni, îndrumare, hărți tehnologice etc.);
- ținerea documentației tehnice (registre, formulare etc.);
- actualizarea fișelor de post și regulamentelor subdiviziunilor DT;
- actualizarea și introducerea amendamentelor în Manualului privind organizarea deservirii în domeniul telecomunicațiilor aeronautice (redacția 02) (Amendamentul nr.04-2018);
- elaborarea/implementarea/actualizarea documentelor/instrucțiunilor potrivit prevederilor ISO 9001:2015;

- conformarea documentelor interne la noile cerințe de codificare (amendare, ediție nouă etc.).

7. **Întruniri, audit, planificare și management intern**

- verificarea stării și exploatarei tehnice a obiectelor de telecomunicații aeronautice de către Serviciul OET, DT: secția Comunicații (serviciul CNS) – *martie*, secția Navigație (serviciul CNS) – *aprilie*; secția Supraveghere (serviciul CNS) – *mai*;
- verificarea stării și exploatarei tehnice a obiectelor de telecomunicații aeronautice de către șefii de secții– *lunar*, șefii de servicii/centre - *trimestrial*;
- DT a fost audiată de către Rina Simtex (ianuarie), supusă inspecției din partea AAC RM (septembrie), precum și auditată de experții coordonatori ai direcției MSC privind respectarea cerințelor SMC/SMS/ISO (septembrie), cu elaborarea ulterioară planurilor de acțiuni respective;
- întreținerea corespondenței cu furnizorii de servicii (întreprinderi, organizații etc.).

7.1. Pe parcursul a 12 luni ale anului 2018, nu au fost înregistrate:

- încălcări ale activității de zbor;
- încălcări ale disciplinei de muncă;
- încălcări ale cerințelor de protecție contra incendiilor, de protecție și igienă a munci.

7.5. DIRECȚIA MANAGEMENTUL SIGURANȚĂ ȘI CALITATE

Activitatea Direcției Managementul Siguranță și Calitate pe parcursul anului 2018 s-a axat pe consolidarea sistemului de siguranță și calitate pentru a asigura menținerea valabilității certificatelor care atestă conformitatea standardelor aplicabile, menținerea și sporirea nivelului de siguranță și calitate a serviciilor prestate, îmbunătățirea continuă a acestora.

În domeniul Managementului Siguranței

- Procesarea a 197 de rapoarte recepționate prin intermediul sistemului de raportare (probleme la aeronave și defecțiuni a echipamentului DTA, etc.), dintre care 56 voluntare.
- Efectuarea a 223 de analize a factorilor de risc și a acțiunilor personalului aeronautic privind deservirea curselor în baza rapoartelor.
- Elaborarea recomandărilor în baza neconformităților depistate și prezentarea șefilor subdiviziunilor implicate pentru examinarea cu personalul din subordine.
- Efectuarea a 200 extrase din convorbirile RTF în baza rapoartelor privind evenimentele aeronautice, precum și prezentarea informației confidențiale către solicitanți.
- Efectuarea analizelor riscurilor legate de introducerea modificărilor în structura spațiului aerian RM (zonele CTR, APP și a/p Chișinău).
- Efectuarea analizelor privind introducerea modificărilor în AIP (AIRAC AIP AMDT 001/2018 și 005/2018).
- Coordonarea Programului anual de audit intern SMS/SMC și efectuarea misiunilor de audit planificate SMS/SMC în subdiviziunile MoldATSA;
- Efectuarea lecțiilor/prezentărilor cu participarea Managementului întreprinderii și coordonatorii SMS/SMC în baza materialelor studiate în cadrul cursurilor de instruire IANS/Luxembourg.
- Efectuarea misiunilor de audit (externe) a furnizorilor externi la Moldtelecom, StarNet și Orange în cadrul echipei de audit MoldATSA.
- Pregătirea tematicii de instruire și efectuarea ședințelor de instruire sezonieră a personalului SDTA.
- Raportarea către MEI RM, AAC RM și operatori aerieni locali conform Directivelor AAC RM și cerințelor RAC-REAC; raportarea către AAC RM a datelor de siguranță conform cerințelor ESARR2.

- Elaborarea raportului sintetic privind evenimentele aeronautice conform cerințelor RAC-REAC și prezentarea către AAC RM.
- Pregătirea pentru inspecțiile AAC RM în vederea menținerii certificatului de furnizor de servicii de navigație aeriană, în conformitate cu RAC-ANSPC.
- Studierea standardelor, experienței avansate a EUROCONTROL și a publicațiilor privind reglementarea în domeniul siguranței deservirii aeronautice și implementarea în sistemul ATM local.
- Întocmirea și prezentarea AAC RM a Fișei de evaluare prealabilă a pericolelor asociate modificării privind modernizarea softului meteorologic specializat din componența sistemelor automatizate de observații meteorologice pe aerodromul Chișinău.
- Elaborarea Raportului (Safety Case) de evaluare a siguranței privind operarea zborurilor de pe pista RWY09/27.
- Elaborarea Raportului de evaluare a siguranței privind Implementarea procedurilor de Zbor Instrumentale: LUKK RNAV (GNSS) RWY 09/27; LUKK VOR/DME RWY 09/27; LUKK SID RWY 09/27.
- Elaborarea Raportului de Siguranță privind modificările în sistemul ATM/ANS, în legătură cu reconstrucția a/p Chișinău.
- Elaborarea Raportului Analiza riscurilor legate de lucrările efectuate pe segmentul căii de rulare "D" de la intersecția căii de rulare "E" până la intersecția căii de rulare "C2/C1".
- Elaborarea Planului de acțiuni privind recomandările din cadrul analizelor/investigărilor/anchetelor interne.
- Monitorizarea acțiunilor și îndeplinirea recomandărilor din "*PLANUL de acțiuni privind recomandările din cadrul analizelor/investigărilor/anchetelor interne*" pentru anii 2017-2018; monitorizarea stării nivelului de siguranță a deservirii aeronautice.
- Participarea la ședințele de lucru interne, cu reprezentanții AAC RM, AVIA-INVEST, operatorii aerieni în cadrul comisiei aeronautice.

În domeniul Managementului Calității

- Desfășurarea Analizei efectuată de management pentru anul 2017 privind analiza și evaluarea Sistemului de Management al Calității (SMC) în cadrul întreprinderii.
- Monitorizarea percepției clienților privind serviciile furnizate de către ANS: pregătirea și evaluarea chestionarelor pentru domeniul ATM, Briefing și MET privind satisfacția clientului.
- Pregătirea pentru auditului de recertificarea/tranziția la standardul ISO 9001:2015 de către RINA SIMTEX în domeniul SMC.
- Coordonarea obiectivelor SMC pentru anul 2018.
- Pregătirea documentației interne și acordarea suportului consultativ subdiviziunilor în vederea susținerii auditului de recertificare pentru obținerea Certificatului de menținere a conformității cu cerințele standardului ISO 9001:2015.
- Organizarea auditului de supraveghere în domeniul SMC, desfășurat de către RINA SIMTEX, unde a fost obținut Certificatul de menținere a conformității cu cerințele standardului ISO 9001:2015.
- Elaborarea "*Programului de Asigurare a Calității al ÎS „MoldATSA*" cu scopul de a defini procesele de asigurare a calității în cadrul furnizorului serviciilor de navigație aeriană, în conformitate cu cerințele stabilite în RAC-ANSPC.
- Elaborarea Planului de instruire al personalului DMSC pentru anul 2018.
- Coordonarea/avizarea documentelor revizuite (fișe de post, regulamente subdiviziuni) în conformitate cu cerințele interne.

- Monitorizarea Listelor documentelor interne, LDI/7.5, Listelor documentelor externe, LDE/7.5 și Listelor documentelor de înregistrare, LIC/7.5 ale tuturor subdiviziunilor.
- Monitorizarea continuă a proceselor Sistemului de management al calității.
- Revizuirea procedurilor SMC conform cerințelor standardului ISO 9001:2015:
 1. Manualului calității, ed. 01;
 2. Controlul documentelor și înregistrărilor, ed. 05;
 3. Controlul proceselor furnizate din exterior, ed. 01;
 4. Asigurarea cu Resurse Umane, ed.2;
 5. Resurse de măsurare, ed. 2.
- Prezentarea modului de codificare a documentelor SMC către șefii de subdiviziuni și coordonatori ai SMC.
- Pregătirea documentelor corespunzătoare în vederea efectuării auditului de calitate (Lista de verificare, Raport de audit, Raport de neconformitate, Registru neconformităților și reclamațiilor și plan de acțiuni corective).
- Elaborarea "*Programului de audit intern (calitatea/siguranță) pentru anul 2018*" privind planificarea activităților sistematice de inspecții de calitate și audit intern de calitate.
- Desfășurarea auditelor interne de calitate SMS/SMC planificate și inopinate în cadrul Direcțiilor și Secțiilor Briefing DDTA (Briefing, SDTA) DT, SEAT, SMIA, SMA.
- Monitorizarea neconformităților și observațiilor identificate în timpul efectuării auditului intern de calitate.
- Punerea în aplicare a tabelii „Evidența neconformităților/observațiilor/recomandărilor în urma auditelor interne SMS/SMC și monitorizarea executării planurilor de acțiuni”.
- Coordonarea documentelor privind activitatea proceselor operaționale, cât și administrative, în conformitate cu cerințele de elaborare a documentelor interne.
- Monitorizarea ordinelor cu termen de executare și îndeplinirea indicațiilor și ordinelor parvenite din partea directorului DMSC și Administratorului.
- Analiza implicării coordonatorilor SMC în procesul de funcționare eficientă a sistemului și actualizare a listei personalului coordonatori de SMC.
- În perioada 13 – 21 martie 2018, un angajat din cadrul SMC a participat la cursul de instruire „AVSEC Instructors Course”, care s-a desfășurat în cadrul Centrului de instruire ICAO din incinta Aeroportului Național Minsk, Republica Belarus.
- Efectuarea controlului asupra nivelului de asigurare a securității aeronautice (permanent).
- Studiarea și analiza documentelor cu referire la managementul riscului (realizarea și menținerea securității aeronautice) și evaluarea amenințărilor în domeniul securității aeronautice.
- Prezentarea raportului anual privind realizarea planului măsurilor de control al calității în domeniul securității aeronautice pentru anul 2017 Autorității Aeronautice Civile RM.
- Prezentarea planului măsurilor de control al calității în domeniul securității aeronautice în cadrul Î.S. "MoldATSA" pentru anul 2018 Autorității Aeronautice Civile RM.
- Actualizarea procedurii SMC conform cerințelor standardului ISO 9001:2015: „Control documentelor și înregistrărilor”, ed.5 din 21.04.2018.
- Ajustarea documentației interne (manuale, instrucțiuni de lucru, regulamente, etc
- Organizarea și participarea coordonatorilor și experților DMSC la curs de instruire cu tematica: “Sistemul de Management al Calității conform prevederilor standardului internațional ISO 9001:2015” cu 2 sesiuni: „Abordarea procesuală în SMC” și “Managementul riscului” în perioada 04-05 aprilie 2018.
- Organizarea ședințelor cu coordonatorii SMC cu tematica oportunităților îmbunătățirii proceselor în cadrul ÎS „MoldATSA”.

- Formarea Registrului unic a Informațiilor Documentate cu includerea a tuturor Listelor Informațiilor Documentate ale subdiviziunilor întreprinderii.
- Elaborarea Procedurii de Management a Riscurilor, în conformitate cu cerințele standardului ISO 9001:2015 și ISO 31010:2011.
- Monitorizarea și îndeplinirea la zi, Tabelul „Planul de măsuri efectuate de către Direcții/Servicii audiate în baza neconformităților/observațiilor/recomandărilor descrise în raporturi de audit”.
- Coordonarea documentelor privind activitatea proceselor operaționale, cât și administrative, în conformitate cu cerințele de elaborare a documentelor interne.
- Actualizarea procedurii SMC conform cerințelor standardului ISO 9001:2015: „Control documentelor și înregistrărilor”, ed.5, Amd.01 din 16.05.2018.
- Revizuirea Politicilor implementate în cadrul întreprinderii (Politica Siguranței/Calității/Culturii Juste).
- Participarea la sondajul organizat de EUROCONTROL privind nivelul culturii de siguranță în cadrul întreprinderii.
- Organizarea și participarea conducătorilor subdiviziunii și coordonatorilor SMC la curs de instruire cu tematica: “Sistemul de Management al Calității conform prevederilor standardului internațional ISO 9001:2015” cu 2 sesiuni: „Stabilirea obiectivelor calității” și “Managementul riscului SMC” în perioada 29-30 Mai 2018.
- Participarea la seminarul de informare cu genericul „Aplicarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal în cadrul raporturilor de muncă”.
- Colaborarea cu colegii din alte subdiviziuni care au elaborat Regulamentele și Politica în domeniul GDPR, necesare pentru certificarea întreprinderii în calitate de Operator de date cu caracter personal.
- Efectuarea auditului la furnizorul soft-ului Simulator ATM, SiATM Suedia, semnarea raportului de audit, elaborarea Safety Case-ului.
- Studierea mecanismului de formare și calculare a Indicilor de performanță (KPI) în cadrul Ariilor de Performanță (KPA). Analiza acestora în raport cu indicatorii altor state. Identificarea soluțiilor pentru îmbunătățirea acestora.
- Participarea în comisia cu privire la inventarierea inopinată a bunurilor materiale aflate în gestiune întreprinderii.
- Elaborarea cursului de instruire în domeniul securității aeronautice conform anexei nr.5 Programului național de instruire în domeniul securității aeronautice, Modul 1: ”Instrucțaj de securitate aeronautică”.
- Prezentarea și explicarea implementării „Procedurii Managementul riscurilor”, șefilor de subdiviziuni și coordonatorilor SMC.
- Efectuarea auditului inopinat în cadrul Secției Administrare Operativă (Direcția Tehnică), prezentarea raportului de audit.
- Introducerea listelor informațiilor documentate ale subdiviziunilor întreprinderii în sistemului electronic eDOC, mapa Biblioteca MoldATSA.
- Instruire în domeniul auditului intern conform standardului ISO 19001:2018 (București, Kiev) în luna septembrie.
- Prezentarea informație privind cursului ISO 19001:2018, șefilor de subdiviziuni și coordonatorilor SMC.
- Efectuarea auditului în cadrul Direcție Tehnice, prezentarea raportului de audit.
- Efectuarea auditului în cadrul Serviciului Resurse Umane și Asistență Juridică, prezentarea raportului de audit.
- Ajustarea Memoriul Î.S. MoldATSA conform modificărilor operate în organigrama MoldATSA conform ordinului nr. 65 din 16.05.2018 și transmiterea copiei la AAC.

- Ajustarea sistemului electronic eDOC în conformitate cu cerințele procedurii „Controlul documentelor și înregistrărilor”.
- Participarea personalului DMSC la cursul de instruire în domeniul securității cibernetice organizat de Serviciul Tehnologia Informației și Securitate cibernetică.
- Modificarea Programului de asigurare a calității în scopul de a îmbunătăți procesul de audit intern pentru identificarea serviciului neconform.
- Efectuarea controlului asupra nivelului de asigurare a securității aeronautice (permanent).
- Studierea și analizarea documentelor cu referire la managementul riscului (realizarea și menținerea securității aeronautice) și evaluarea amenințărilor în domeniul securității aeronautice.

7.6. ALTE ACTIVITĂȚI

Serviciul Securitate Aeronautică efectuează o serie de activități pentru menținerea standardului de securitate aeronautică în conformitate cu prevederile legislației naționale și internaționale în domeniul securității aeronautice.

Misiunea Serviciului Securitate Aeronautică este de a asigura securizarea sistemului de management al traficului aerian împotriva actelor de intervenție ilicită, prin implementarea unui sistem de măsuri și proceduri de securitate protejând instalațiile de navigație aeriană, a sediului, informației și sistemelor aferente managementului traficului aerian, a personalului și a bunurilor materiale ce aparțin Î.S “MoldATSA”.

- a) Asigurarea securității instalațiilor de navigație aeriană amplasate pe teritoriul Aeroportului Internațional Chișinău și în afara acestuia împotriva actelor de intervenție ilicită.
- b) Asigurarea securității personalului, vizitatorilor, a sediului, a obiectelor ce aparțin Î.S “MoldATSA” precum și protecția bunurilor materiale prin pază, supraveghere, controale fizice în scopul de a identifica orice comportament suspect al persoanelor și de a identifica vulnerabilitățile care ar putea fi exploatate în vederea comiterii unui act de intervenție ilicită.
- c) Monitorizarea regimului intra-building, delimitarea accesului persoanelor neautorizate.
- d) Gestionarea sistemului de control acces pe bază de cartele magnetice.
- e) Gestionarea sistemului de supraveghere prin televiziune cu circuit închis (TVCI) al Î.S “MoldATSA”.
- f) Montarea sistemului de supraveghere prin televiziune cu circuit închis (TVCI) pe teritoriul Aeroportului Internațional Bălți –Leadoveni.
- g) Elaborarea ***Regulamentului privind protecția datelor cu caracter personal prelucrate în sistemul de evidență control – acces al Î.S “MoldATSA”***.
- h) Elaborarea ***Regulamentului privind supravegherea prin mijloace video în cadrul Î.S “MoldATSA”***.
- i) Elaborarea ***Politicii de securitate privind protecția datelor cu caracter personal la prelucrarea acestora în cadrul sistemelor informaționale gestionate de Î.S “MoldATSA”***.
- j) Întocmirea cererilor privind înregistrarea angajaților Î.S “MoldATSA” în cadrul centrului de instruire SRL “AVIA INVEST” și perfectarea permiselor permanente și permiselor temporare pentru angajați în vederea accesului în zona de securitate cu acces limitat a Aeroportului Internațional Chișinău; permiselor de o singură vizită; permiselor permanente pentru mijloacele de transport ale Î.S “MoldATSA” și permiselor de o singură vizită pentru mijloacele de transport în vederea accesului în zona de securitate cu acces limitat a Aeroportului Internațional Chișinău.
- k) Monitorizarea și asigurarea securității curselor aeriene speciale.
- l) Verificarea periodică a modului de eliberare a permiselor de acces tip VIZITATOR și de efectuare a serviciului de către agenții de securitate ai Î.S “MoldATSA”.

- m) S-a respectat procedura de verificare a securității personalului Î.S. "MoldATSA" conform programului Național de Instruire în domeniul securității aeronautice:
- Verificarea identității candidatului;
 - Verificarea antrenării în câmpul muncii;
 - Verificarea antecedentelor penale (background check);
- e) Desfășurarea controalelor inopinate și planificate asupra agenților de securitate și agenților de pază în scopul verificării executării a obligațiunilor de serviciu.
- f) Colaborarea în permanență cu reprezentanții companiei de deservire a sistemelor de supraveghere, care efectuează sistematic lucrări planificate de profilaxie în incinta sediului Î.S. "MoldATSA", precum și la obiectele ce aparțin întreprinderii.
- g) Verificarea în totalitate a sistemului antiincendiar din cadrul Î.S. "MoldATSA" și la obiectele ce aparțin întreprinderii/instalațiile de navigație aeriană.

În scopul asigurării activității întreprinderii de către Direcția Administrativă s-au efectuat următoarele.

Activitatea **Sectiei Achiziții** este reglementată direct prin două documente aprobate în cadrul întreprinderii Procedura „Controlul Proceselor Furnizate din Exterior”-PR/8.4 și Regulamentul „privind procedura de achiziție a bunurilor/lucrărilor/serviciilor pentru necesitățile ÎS „MoldATSA””-REG/8.4/ACH.

În perioada de raportare au fost efectuate procedurile și activitățile necesare privind achiziționarea bunurilor/lucrărilor/ serviciilor pentru necesitățile întreprinderii. Totodată, au fost organizate procedurile necesare pentru asigurarea expedierii echipamentului defectat pentru reparație și verificare, precum și activitatea de gestionare a bunurilor întreprinderii aflate la depozit.

Serviciul asigurarea activității întreprinderii a asigurat lucrări de întreținere și curățenie în clădirile întreprinderii și teritoriul adiacent. Pe perioada de iarnă întreținerea a fost asigurată cu căldură. Agentul termic fiind produs de instalația de încălzire a întreprinderii.

S-au executat lucrările planificate de deservire tehnică și reglare a instalației de încălzire și verificarea tehnică anuală a ascensorului clădirii Turnului de control.

A fost executat și prezentat către Agenția Ecologică Chișinău rapoartele statistice privind ecologie mediului.

S-a efectuat reparația clădirii obiectului MRL-5 pentru utilizare în calitate de centru de rezervă DTA, și executarea lucrărilor de reparație curentă în sala barului, birourile 200, 201, 212 și 214 clădirea PCD.

Pe parcursul anului s-a efectuat asigurarea subdiviziunilor întreprinderii cu inventar, echipament, piese de schimb, produse chimice și mărfuri de cancelarie.

Întru realizarea obiectivelor, în anul 2018, **Sectorul transport** a asigurat întreținerea de rutină a autovehiculelor întreprinderii și deservirea tehnică a acestora, pregătirea vehiculelor pentru utilizarea în perioada de primăvară-vară; toamnă-iarnă; pregătirea și trecerea reviziei tehnice anuale a vehiculelor întreprinderii, pregătirea și testarea pentru prelungirea dreptului de acces la conducerea autovehiculelor pe suprafața de lucru a aerodromului Chisinau pentru angajaților ST și DT.

Activitatea altor subdiviziuni din cadrul întreprinderii la fel a fost axată pe realizarea obiectivelor stabilite și a sarcinilor atribuite prin actele normative, ce contribuie la furnizarea continuă a serviciilor de navigație aeriană, asigurarea integrității patrimoniului întreprinderii, creșterea eficienței și eficacității operaționale și economice a întreprinderii.

Pe parcursul anului 2018, Î.S. „MoldATSA” a fost implicată în examinarea a 21 acțiuni civile, din care:

- 12 acțiuni civile cu participarea foștilor angajați ai Î.S. „MoldATSA” (9 acțiuni MoldATSA în calitate de pârât și 3 în calitate de reclamant);

- 9 acțiuni civile cu participarea agenților economici (3 acțiuni MoldATSA – pârât, 5 acțiuni – reclamant, 1 acțiune Intervenient Accesoriu)

Necesar de menționat că, din totalul litigiilor cu implicația MOLDATSA, 8 litigii au fost finalizate prin hotărâriri definitive și irevocabile, în care MoldATSA a avut calitatea de pârât și în 7 cazuri a avut câștig de cauză.

Anexe: Executarea Devizului (bugetului) de venituri și cheltuieli pentru anul 2018 - 5 file;
Realizarea planului de investiții pentru anul 2018 – 3 file.

Administrator interimar Î.S. "MOLDATSA"

Veceslav FRUNZE

ABREVIERI:

AAC = Autoritatea Aeronautică Civilă
ACC = Centru de Control Regional
ADS-B = Sistem de supraveghere de tip ADS-B
AIP = Publicație de Informare Aeronautică
AIC = Circulară de Informare Aeronautică
AIRAC = Reglementare și control de Informare Aeronautică
AIS/AIM = Servicii de Informare Aeronautică/Management Informații Aeronautice
AMHS = Sistem de gestionare a mesajelor aeronautice
ANRE = Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei
ANSP = Furnizor Servicii Navigație Aeriană (Air Navigation Services Provider)
APP = Centrul de control de apropiere
ARO = Birou briefing de aerodrom
ARFC = Agenția Reglementare Funciară și Cadastru
ARN = Rețeaua Europeană de Rute ATS
ATM = Managementul Traficului Aerian (Air Traffic Management)
ATS = Servicii de Trafic Aerian (Air Traffic Services)
ATC = Controlul Traficului Aerian (Air Traffic Control)
ATFM = Managementul Fluxurilor de Trafic Aerian (Air Traffic Flow Management)
ATIS = Automatical Terminal Information Service
CANSO = Civil Air Navigation Services Organization
CNS = Comunicații / Navigație / Supraveghere
COM = Comunicații
CMA = Centrul Meteorologic Aeronautic
CTA = Controlor de Trafic Aerian
CWP = Stație de lucru (Control Working Position)
CPDLC = Controller-pilot data link communication
DME = Echipament de măsurare a distanței
DMSC = Direcția Managementul Siguranță și Calitate
DDTA = Direcția Deservirea Traficului Aerian
DTA = Dirijarea Traficului Aerian
EASA = Agenția Europeană de Siguranță a Aviației
EAD = European AIS DataBase
FAT = Test de acceptare la producător
FDP = Flight Data Processing (procesarea datelor de zbor)
FIC = Centru de informare a zborurilor
FIR = Regiunea de informare a zborurilor
FPL = Plan de Zbor
FPPS = Sistem de Pre-procesare a Planului de Zbor (Flight Plan Pre-processing System)
FRA = Free Route Airspace
GAT = Trafic Aerian General (toate mișcările aeronavelor civile și de stat conform procedurilor ICAO)
ICAO (OACI) = International Civil Aviation Organization (Organizația Civilă a Aviației Civile)
IFR = Zboruri executate cu respectarea regulilor de zbor după instrumente
ILS = Sistem de aterizare după instrumente
LAN = Local Area network
LSSIP = Program Local de Implementare a Cerului Unic European
MAATS = Moldavian Advanced Air Traffic System
MET = Meteorologie
MTID = Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor

NAV = Navigație

OAT = Trafic Aerian Operational (toate mișcările aeronavelor care nu sunt în conformitate cu regulile GAT și pentru care se aplică reguli și proceduri specifice fiecărei autorități naționale)

PCD = Punctul de Control și Dispetcerat

PGA = Programul General de Achiziții

PR NAV = Navigație Aeriană de Precizie

REAC = Raportări Evenimente Aviație Civilă

RTS = Raportul Simulării în Timp Real

SAF = Siguranță (Safety)

SAR = Search and Rescue (Căutare și Salvare)

SAT = Teste de acceptare la beneficiar

SES = Cer Unic European (Single European Sky)

SAI = Serviciul Audit Intern

SMIA = Serviciul Managementul Informației Aeronautice

SDTA= Serviciul de Dirijare a Traficului Aerian

SMA = Serviciul Meteorologic Aeronautic

StMA = Stația Meteorologică Aeronautică

SMC = Secția Managementul Calității

SMS = Secția Managementul Siguranței

SMSI = Sistem de Management a Securității Informatice

SRU = Serviciul Resurse Umane

SSS = System Segment Specification

STS = Serviciul de Telecomunicații Speciale

SUR = Supraveghere Radar

TEN-T = Rețeaua Trans-Europeană de Transport

TDS = Tehnical development System

TMA = Zona Terminală de Control (Terminal Area)

TWR = Turn de Control de Aerodrom

VCS = Sistem de comunicare vocală

VHF = Frecvențe foarte înalte

VoIP = Voice over Internet Protocol

WAN = Wide Area Network

WAM = Wide Area Multilateralation